



اصول عقاید (۲)

همراه دروس معارف

سازمان مدارس معارف اسلامی صدرا
معاونت آموزش



www.imsso.ir



بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فهرست مطالب

شماره صفحه	عنوان مطلب
۱	درس اول.....
۴	درس دوم.....
۸	درس سوم.....
۱۲	درس چهارم.....
۱۶	درس پنجم.....
۲۰	درس ششم.....
۲۴	درس هفتم.....
۲۹	درس هشتم.....
۳۴	درس نهم.....
۳۸	درس دهم.....
۴۲	درس یازدهم.....
۴۶	درس دوازدهم.....
۵۰	درس سیزدهم.....

نیازهای برتر

خوشبختی و سعادت ما در برآورده شدن نیازهای کوچک و بزرگ ماست و ما برای برآورده شدن این نیازها به برنامه نیاز داریم. برنامه ای که این نیازها را پاسخگو باشد و سعادت بشر را تضمین کند. در طول تاریخ برنامه هایی از سوی مکاتب مختلف بشری ارائه شده است اما برای شناخت برنامه مناسب ابتدا لازم است نیازهایمان را بشناسیم.

(الف) طبیعی مانند: آب، هوا، غذا، پوشاک و...

نیازهای انسان

(ب) برتر و متعالی مانند: درک هدف زندگی، درک آینده خویش، کشف راه درست زندگی

خداوند و نیازهای برتر انسان

همانگونه که خداوند نیازهای طبیعی بشر را تامین می کند به نیازهای برتر انسان نیز توجه دارد این امر را با توجه به اسماء و صفات الهی می توان یافت به عنوان مثال:

۱. ربوبیت: خداوند خالق آدمی است پس تنها او می تواند بشر را پرورش داده و به کمال برساند.

۲. حکمت: همه ی کارهای خدا دارای هدف متعالی است پس برای رسیدن به این هدف باید شرایط فراهم باشد.

۳. رحمت: مهربانی خداوند سبب می شود تا شرایط سعادت انسان فراهم شود.

۴. هادی: لازمه هادی بودن خداوند فراهم کردن اسباب هدایت بشر است.

شیوه های پاسخگویی به نیازهای برتر:

۱. عقل: انسان سرمایه ویژه ای به نام قدرت تفکر دارد و به شرط وجود شرایط مناسب با این قدرت می تواند به بسیاری از مجهولات و مسائل روزمره پاسخ دهد.

۲. پیامبران: انسان به سبب محدودیت هایی که دارد قادر نیست به سؤالات بنیادین خود پاسخ دهد مگر آنکه یاری گری از سوی خالق خویش داشته باشد.

انسان با کنار هم قراردادن عقل و برنامه ی هدایتی که از سوی پیامبران برای او آمده است می تواند نیازهای برتر خویش را رفع نماید و بر اساس آیه "انا هدیناه السبیل اما شاکرا و اما کفورا" هر که از این برنامه اطمینان بخش سرپیچی کند ناسپاس خواهد بود. خداوند هر مخلوقی را برای هدفی معین خلق می کند و بر اساس رحمتش او را هدایت می کند تا به هدفش برسد. بنابراین هر مخلوقی متناسب با ویژگی های خویش هدایت می شود.

تحقیق کنید.

انسان شناسی در قرآن - محمد تقی مصباح - قم - مؤسسه امام خمینی

انسان شناسی - مصطفی عزیزی - نشر معارف

سؤالات تشریحی

۱. چند مورد از نیازهای برتر بشر را بیان کنید.

درس اول

۲. منظور از نیاز انسان به کشف راه درست زندگی چیست؟

۳. چگونه می توان از طریق صفات الهی به نیازهای برتر انسان پاسخ داد؟

۴. آیه "انا هدیناه السبیل" بیان گر کدام یک از نیازهای انسان است؟

سوالات تستی

۶. احساس رضایت از زندگی وابسته به کدام مورد است؟

الف) رسیدن به هدف ب) دستیابی به برنامه زندگی
ج) میزان تامین نیازها د) همه موارد

۷. دلیل ایجاد مکاتب بشری در طول تاریخ چه بوده است؟

الف) احتیاج انسان به داشتن برنامه ب) رساندن انسان به رضایت

ج) ارائه برنامه های انسان محور د) تضمین سعادت انسان

۸. کدام مورد جزء نیازهای بنیادین نیست؟

الف) شناخت اسماء و صفات الهی ب) شناخت راه درست زندگی

ج) شناخت هدف زندگی د) درک آینده

۹. دلیل فرستادن پیامبران از سوی خدا چیست؟

الف) شناخت نظام خلقت ب) ارائه برنامه هدایت انسان از سوی انبیاء

ج) شناخت هدف خلقت د) انتقال وحی از پیامبران به انسان

۱۰. تنها راه حقیقی پاسخ به نیازهای بنیادین چیست؟

الف) شناخت نیازها ب) شناخت عقل و اندیشه

ج) استفاده از عقل و وحی د) توجه به حجت درونی

۱۱. منظور از کفور در آیه انا هدیناه السبیل چیست؟

الف) آنکه از قدرت تفکر بی بهره است. ب) آنکه از برنامه هدایت الهی دور است.

ج) آنکه عقل را بر وحی ترجیح می دهد. د) همه موارد

۱۲. احتیاج انسان به داشتن برنامه ی زندگی موجب شده است.

الف) ایجاد مکاتب بشری مختلف ب) ارائه برنامه های انسان محور

ج) فرستادن پیامبران د) همه موارد

۱۳. بر اساس آیه انا هدیناه السبیل شاکر کسی است که...

الف) از پیامبران اطاعت کند. ب) هدف زندگی خود را بیابد.

ج) به برنامه هدایت خود عمل کند. د) بر اساس اختیار خود عمل کند.

درس اول

۱۴. حکمت خداوند اقتضا می کند که:

الف) هر مخلوقی دارای هدف معینی باشد.

ب) بر اساس رحمتش هدایت کند.

ج) هر مخلوقی ویژگی های خودش را داشته باشد.

د) همه موارد

۱۵. هدایت مخلوقات چگونه صورت می گیرد؟

الف) بر اساس تکلیفشان

ب) بر اساس هدفشان

ج) بر اساس ویژگی هایشان

د) ب و ج

پاسخنامه سوالات درس ۱

سوالات تشریحی

۱. الف. درک هدف زندگی ب. درک آینده خویش ج. کشف راه درست زندگی

۲. انسان فرصتی تکرار نشدنی در دنیا دارد و باید از بین راه های پیش رو راهی برای زندگی انتخاب کند که به آن مطمئن باشد و بتواند از همه سرمایه هایش به خوبی بهره مند شده و به هدفی که در پس خلقت اوست برسد.

۳. به عنوان مثال از طریق صفت ربوبیت: خداوند خالق آدمی است و تنها او می تواند بشر را پرورش دهد و به کمال برساند. حال اگر اسباب پرورش انسان که همان برطرف کردن نیازهای برتر اوست فراهم نباشد ربوبیت الهی به طور کامل محقق نمی شود در حالی که به حکم عقل و نقل هیچ نقصی در اوصاف الهی نیست.

۴. کشف راه درست زندگی. بنابر این آیه هرکس راه و برنامه ی درست زندگی که همان برنامه الهی برای انسان است را پذیرفت شاکر است و هر که این برنامه اطمینان بخش را نادیده گرفت و سرپیچی کرد کفور(ناسپاس) است.

سوالات تستی

۵. گزینه «ج»

۶. گزینه «الف»

۷. گزینه «الف»

۸. گزینه «ب»

۹. گزینه «ج»

۱۰. گزینه «ب»

۱۱. گزینه «د»

۱۲. گزینه «الف»

۱۳. گزینه «الف»

۱۴. گزینه «ج»

خداوند پیامبران الهی را برای رفع نیازهای بنیادین انسانی فرستاده است. این پیامبران باید دارای ویژگی هایی باشند تا هدایت الهی به بهترین شکل محقق شود.

ویژگی های پیامبران

الف: وحی؛ وحی در لغت به معنای اشاره، سخن پوشیده، القاء کلام یا پیام و نوشته ای به دیگران و... می باشد اما در اصطلاح به معنای القای معانی و معارف از سوی خداوند به قلب پیامبر است.

• براساس آیات قرآن وحی برای پیامبران به چند طریق انجام می شود:

- ۱- فرشته آسمانی سخن خدا را می گوید. مانند: نزول قرآن به وسیله جبرئیل بر پیامبر.
- ۲- خالق جهان از پشت حجابی با پیامبر سخن می گوید. مانند مکالمه خداوند در وادی طور با حضرت موسی.
- ۳- دستورات الهی مستقیم به روح و قلب پیامبر القا می شود.

اشکال: امکان دارد پیامبر بین القای شیطانی و الهی اشتباه کند؟

جواب: اگر پیامبر نتواند وحی الهی را از القای شیطانی تشخیص دهد نمی تواند به هدایت بشر پردازد و این با فلسفه ارسال پیامبر و حکمت الهی تناقض دارد. آگاه بودن پیامبر به الهی بودن منبع وحی از ضروریات اصل نبوت است.

ب: معجزه کار خارق العاده ای است که پیامبر همزمان با ادعای نبوت و مطابق با آن ادعا برای اثبات ارتباط خود با خدا انجام می دهد.

• برای اثبات نبوت دو دسته ملاک وجود دارد:

- الف) لازم است ولی کافی نیست. مثل ظلم ستیزی، عقلانی بودن تعالیم و...
 ب) کافی است. مثل خبر پیامبر قبلی از نبوت و معجزه.
 مهم ترین ملاک برای تشخیص نبی از غیر او و رایج ترین ملاک تعیین صدق ادعای نبوت، معجزه است.

ارکان معجزه:

- خارق العاده بودن: معجزه امری است که بشر از انجام آن ناتوان است.
- همراه با ادعای نبوت: معجزه باید همراه و همزمان با ادعای نبوت باشد.
- مطابق ادعا: معجزه باید با آنچه پیامبر ادعا کرده مطابق باشد.

ارتباط معجزه با زمان: از آنجا که درک و فهم مردم هر عصر ارتباط مستقیمی با شرایط آن زمان دارد معجزه باید متناسب با شرایط همان عصر باشد تا معجزه بودن آن برای مردم آن زمان قابل درک گردد. به عنوان مثال:

خداوند موسی را با معجزه عصا و دست نورانی برانگیخت زیرا سحر و جادو کار مرسوم آن زمان بود و با این اعجاز حضرت موسی بر همه جادوها غلبه کرد و حجت بر مردم تمام شد.

ج: عصمت؛ منظور از عصمت این است که پیامبر تحت تأثیر هواهای نفسانی قرار نگیرد و مرتکب گناه و خطا و اشتباه نگردد.

پیامبر ۱- هم برای انجام درست وظایف خود و ۲- هم برای جلب اعتماد مردم باید معصوم باشد و مرتکب گناه و خطا نشود.

ارتباط عصمت با اختیار

پیامبر معصوم است اما اولاً رسیدن به مقام عصمت نتیجه انجام اعمال و رفتار اختیاری پیامبر است، ثانیاً ترک گناه و رسیدن به مقام عصمت ریشه در علم و تقوای پیامبر دارد یعنی زشتی گناه را می داند و با هوای نفس و شیطان مقابله می کند.

تحقیق کنید.

تفسیر سوره های: مائده آیات (۱۱۱ و ۱۱۰)، کهف (۶۵ و ۸۲)، نحل (۶۸ و ۶۹)، طه (۳۶ و ۳۸)، زلزال (۱ و ۵)

کتاب وحی در قرآن - محمود عبداللهی - قم - بوستان کتاب - فصل ۲ و ۱

سؤالات تشریحی

۱. معنای وحی در لغت و اصطلاح را بیان کنید.
۲. شکل های مختلف القای وحی را با ذکر نمونه بیان کنید.
۳. تشخیص القای الهی از شیطانی برای پیامبر چه لزومی دارد؟
۴. چند نمونه از شروط لازم و کافی برای اثبات نبوت را بیان کنید.
۵. ارکان معجزه را نام ببرید.
۶. چرا معجزه باید متناسب با زمان خود باشد؟
۷. دلیل عصمت پیامبران چیست؟

سؤالات تستی

۸. مکالمه خداوند در وادی طور چه نوعی از وحی را می رساند؟
- الف) القاء معانی به روح و قلب ب) وحی از پشت حجاب
- ج) القاء وحی با واسطه د) القاء وحی به وسیله ی فرشته
۹. فلسفه ی ارسال پیامبران ناشی از چیست؟
- الف) حکمت الهی ب) هدایت بشر توسط پیامبر ج) قدرت الهی د) همه ی موارد
۱۰. کدام گزینه برای صدق ادعای نبوت لازم است؟
- الف) خارق العاده بودن ادعا ب) ظلم ستیز بودن ادعا
- ج) عقلانی بودن ادعا د) وحیانی بودن ادعا
۱۱. کدام گزینه برای صدق ادعای نبوت کافی است؟
- الف) عقلانی بودن ب) معجزه بودن ج) وحیانی بودن د) القای الهی بودن
۱۲. کدام مورد از ارکان معجزه نمی باشد؟
- الف) خارق العاده باشد ب) با ادعای نبوت همراه باشد

درس دوم

- (ج) با وحی در ارتباط باشد (د) با ادعای پیامبر مطابق باشد
۱۳. لازمه ی درک معجزه از سوی مردم این است که:
- الف) فوق بشری باشد (ب) القای الهی باشد (ج) با عصمت پیامبر همراه باشد (د) متناسب با زمان باشد
۱۴. درک و فهم مردم هر عصر با ارتباط مستقیم دارد.
- الف) شرایط و مقتضیات زمان (ب) تعالیم پیامبران (ج) عصمت پیامبران (د) دانش و علم مردم
۱۵. پیامبران باید معصوم باشند تا:
- الف) توانایی رهبری مردم را داشته باشند (ب) مرتکب گناه و اشتباه نشوند
- ج) اعتماد مردم را جلب کنند (د) همه موارد
۱۶. عصمت پیامبران ناشی از:
- الف) جبر الهی است (ب) اختیار الهی است (ج) عقل درونی است (د) علم و تقوای درونی است
۱۷. کدام گزینه از ویژگی های اصلی پیامبری نیست؟
- الف) علم (ب) وحی (ج) معجزه (د) عصمت

پاسخنامه سوالات درس ۲

سوالات تشریحی

۱. وحی در لغت به: اشاره، پیام، سخن پوشیده، اعلام در خفا، و القای کلام یا پیام یا نوشته ای به دیگران. وحی در اصطلاح: القای معانی و معارف از سوی خداوند به قلب پیامبر
۲. الف: از طریق فرشته وحی مانند: نزول قرآن بر پیامبر توسط فرشته وحی. ب: ایجاد صوت از پشت حجاب مانند: مکالمه خداوند در وادی طور با حضرت موسی ج: مستقیماً به قلب پیامبر الفا شود مانند گفت و گوی خداوند بدون واسطه با پیامبر
۳. اگر پیامبر نتواند وحی الهی را از القای شیطانی تشخیص دهد نمی تواند به هدایت بشر پردازد و این با فلسفه ارسال پیامبر و حکمت الهی تناقض دارد. زیرا حکمت الهی اقتضا می کند که انسان به درست ترین راه، هدایت شود.
۴. شروط لازم مثل: تعالیم پیامبر عقلانی باشد - انسان را فقط به اطاعت از خدا و دوری از گناه دعوت کند - ظلم ستیز باشد - اخلاق و رفتار ناپسند نداشته باشد. شروط کافی مثل: خبر دادن پیامبر قبلی از نبوت او - معجزه
۵. الف: خارق العاده بودن ب: همراه ادعای نبوت ج: مطابقت با ادعا
۶. درک و فهم مردم هر عصر ارتباط مستقیمی با شرایط و مقتضیات آن زمان دارد. غالباً معجزات پیامبران متناسب با این شرایط است. به عنوان مثال: خداوند موسی را با معجزه عصا و دست نورانی برانگیخت زیرا سحر و جادو کار مرسوم آن زمان بود و با این اعجاز حضرت موسی بر همه جادوها غلبه کرد و حجت بر مردم تمام شد.

درس دوم

۷. پیامبر باید معصوم باشد تا مسئولیت های خود را به درستی انجام دهد و تحت تأثیر هوای نفسانی قرار نگیرد و مرتکب گناه و خطا نشود به علاوه مردم نیز زمانی هدایت او را می پذیرند که مطمئن باشند پیامبر از خطا و گناه دور است.

سوالات تستی

۸. گزینه «ب»
۹. گزینه «الف»
۱۰. گزینه «ج»
۱۱. گزینه «ب»
۱۲. گزینه «ج»
۱۳. گزینه «د»
۱۴. گزینه «الف»
۱۵. گزینه «ج»
۱۶. گزینه «د»
۱۷. گزینه «الف»

دین به معنای راه و روش است. راه و روشی که خداوند برای زندگی انسان‌ها برگزیده همان دین الهی است که به آن اسلام می‌گویند. بر اساس آیات قرآن خداوند یک دین برای انسان‌ها فرستاده و همه پیامبران همان دین را در میان مردم تبلیغ می‌کنند.

فطرت مشترک منشأ دین واحد:

فطرت به معنای نوع آفرینش است و منظور ویژگی‌هایی از انسان است که خداوند در اصل آفرینش او قرار داده است. ویژگی‌هایی که میان همه انسان‌ها مشترک است. مانند: تفکر، اختیار، خیرخواهی، دوری از ظلم، زیبایی‌طلبی و فناگریزی. به سبب این ویژگی‌های مشترک (فطرت) خداوند یک برنامه کلی به انسان‌ها عنایت کرده تا آنان را به هدف مشترک خلقت برساند. آن برنامه اسلام است، به معنای تسلیم بودن در برابر خدا. همه پیامبران الهی مردم را به این برنامه کلی فرا خوانده‌اند. به همین دلیل محتوای اصلی دعوت پیامبران یکسان است و همه آنها یک دین آورده‌اند. تعالیم انبیا در برخی احکام فرعی متناسب با زمان و آگاهی مردم و نیاز هر روز با هم تفاوت دارند.

دین واحد، پیامبران متعدد:

دین الهی واحد است اما ده‌ها هزار پیامبر الهی برای بشر فرستاده شده است. فرستادن پیامبران دلایل متعدد دارد. الف) استمرار و پیوستگی در دعوت: اولاً لازمه ماندگاری یک پیام استمرار آن است. ثانیاً در تربیت که رکن اساسی دین است حضور دائمی مربی الهی الزامی است. یعنی پیامبر علاوه بر تبلیغ دین با ارائه الگوی عقلی به صورت مستقیم به تربیت انسان‌ها می‌پرداختند.

ب) رشد تدریجی سطح فکری مردم: هر پیامبر اصول ثابت دین الهی را با توجه به فهم و اندیشه انسان‌های دوران خود بیان می‌کند ایشان علاوه بر تبیین اصول ثابت دین به شبهات آن دوران پاسخ می‌دادند یا پاسخ افزون‌تر به شبهات قدیمی‌تر ارائه می‌دادند و بر مردم اتمام حجت می‌کردند.

ج) تحریف: به علت ابتدایی بودن سطح فرهنگ زندگی مردم و نیز دشمنی برخی از مخالفین آیین الهی پس از مرگ پیامبران آموزه‌ها و تعالیم دین را دگرگون می‌کردند و با کم یا زیاد کردن (تحریف لفظی) یا تغییر در تفسیر متون دینی (تحریف معنوی) آن آیین را تحریف می‌کردند پیامبر بعدی تعلیمات اصلی را بار دیگر به مردم ابلاغ می‌کرد.

علل وجود ادیان مختلف:

تفکر در آیات قرآن و تاریخ انبیا نشان می‌دهد هر پیامبر جدید

الف) پیامبر گذشته را تصدیق کرده

ب) خود را ادامه دهنده راه او معرفی نموده

ج) مژده آمدن پیامبر بعد از خود را داده تا مردم پیامبر راستین را بشناسند و از مسیر سعادت منحرف نشوند.

پیامبر اسلام نیز خود را ادامه دهنده راه همه انبیای پیشین می‌دانند.

«و ما محمد الا رسول قد خلت من قبله الرسل»

جز این نیست که محمد پیامبری است که پیش از او پیامبران دیگر بوده اند.

اما دلیل وجود ادیان مختلف چیست؟

قرآن کریم منشاء اصلی این اختلاف را رهبران دینی می داند که به خاطر منافع دنیوی ثروت و قدرت پیامبران جدید را انکار می کنند. علاوه بر این وجود ادیان ساخت بشر که جنبه الهی ندارند نیز دلیل دیگری بر تعدد ادیان است. به همین دلیل برنامه کلی هدایت به صورت یک باره نازل نشده چرا که ممکن بود به مرور زمان و تحت تأثیر عوامل مختلف این آموزه ها و برنامه ها مورد تحریف و تفسیرهای نادرست قرار گیرد و پس از چندی تبدیل به یک آیین انحرافی شود.

برای یافتن پاسخ دقیق تر مراجعه کنید به اصول عقاید نوشته آیت الله مصباح صفحه ۲۳۵-۲۳۷

پس دین الهی واحد است اما نمی توان از هر دینی برای رسیدن به سعادت پیروی کرد. برای پیروی از هر دینی ابتدا باید به صحت و سلامت برنامه های ارائه شده از سوی آن و عدم تحریف یا تغییر در آن اطمینان حاصل کرد علاوه بر آن باید آموزه های دینی متناسب با مقتضیات هر زمان باشد.

تحقیق کنید.

کتاب تحریف ناپذیری قرآن - محمد هادی معرفت - قم - انتشارات تمهید

سؤالات تشریحی

۱. اگر همه انبیا دین واحدی را ترویج می دهند پس دلیل وجود احکام مختلف در هر دین چیست؟
۲. دلایل تعدد پیامبران را بیان کنید؟
۳. لازمه حضور انبیا در تربیت که رکن اساسی دین است چیست؟
۴. دلایل رخ دادن تحریف در ادیان مختلف را بیان کنید؟
۵. انواع تحریف را با توضیح بیان کنید؟
۶. از نظر قرآن دلیل اصلی تعدد ادیان چیست؟

سؤالات تستی

۷. منظور از فطرت چیست؟

الف) نوع آفرینش ب) شکل آفرینش ج) ویژگی های هر مخلوق د) نوع خاص آفرینش
۸. کدام مورد جزء ویژگی های فطری انسان نیست؟

الف) عدالتخواهی ب) درس خواندن ج) کمال طلبی د) جاودانه خواهی

۹. دلیل ارائه برنامه کلی هدایت از سوی خداوند برای انسان ها است.

الف) دستیابی به نیازها ب) تسلیم شدن در برابر خداوند

ج) وجود ویژگی های مشترک د) دستیابی به هدایت

۱۰. برنامه کلی هدایت بشر.....

الف) همان آموزه های پیامبر است ب) همواره دین واحد است ج) همان اسلام د) همه موارد

درس سوم

۱۱. وجه اختلاف ادیان الهی در چیست؟

الف) احکام فرعی (ب) شرایط زمان (ج) سطح آگاهی مردم (د) بیان احکام

۱۲. تعالیم الهی جزئی از سبک زندگی و فرهنگ مردم می شود اگر.....

الف) تعالیم الهی تبلیغ شوند (ب) تبلیغ تعالیم الهی مستمر باشد

ج) ارائه تعالیم با الگوی عقلی باشد (د) گزینه ب و ج

۱۳. رکن اساسی دین چیست؟

الف) تبلیغ (ب) تربیت (ج) نبوت (د) هدایت

۱۴. کدام گزینه از عوامل تحریف نیست؟

الف) سطح فرهنگ (ب) عدم توسعه کتابت

ج) مخالفین آیین الهی (د) قدرتمندان ظالم

۱۵. کدام گزینه تحریف معنوی محسوب نمی شود؟

الف) تفسیر به رای آیات قرآن (ب) تغییر در قوانین دین

ج) جابجا کردن آیات و سوره ها (د) تغییر کلمات قرآن

۱۶. کدام گزینه نادرست است؟

الف) همه پیامبران مژده آمدن پیامبر بعدی را داده اند. (ب) همه پیامبران پیامبر گذشته را تصدیق کرده اند.

ج) همه پیامبران خود را ادامه دهنده پیامبر قبلی می دانند. (د) همه موارد

۱۷. منشاء اختلاف ادیان از نظر قرآن چیست؟

الف) ثروت و قدرت (ب) حفظ منافع دنیوی

ج) ادیان دست ساز تر (د) دنیا طلبی رهبران دینی

۱۸. استمرار در دعوت دین موجب می شود.

الف) تبلیغ دین (ب) تحریف دین (ج) تکمیل دین (د) ماندگاری دین

۱۹. آیه «و ما محمد الا رسول قد خلت من قبله الرسل» کدام ویژگی پیامبران را می رساند؟

الف) تصدیق پیامبر گذشته (ب) خبر آمدن پیامبر بعدی

ج) ادامه دهنده راه پیامبران گذشته (د) وحدت در آیین پیامبران

پاسخنامه سوالات درس سوم

سوالات تشریحی

۱. محتوای اصلی دعوت پیامبران یکسان است اما تعالیم انبیا در برخی احکام فرعی متناسب با زمان به سطح آگاهی مردم و

نیازهای هر دوره با یکدیگر متفاوت است.

درس سوم

۲. الف) استمرار و پیوستگی در دعوت ب) رشد تدریجی سطح فکر مردم ج) تحریف
۳. پیامبران علاوه بر تبلیغ و ترویج مستمر دین با ارائه‌ی الگوی عملی به صورت مستقیم به تربیت انسان‌ها می‌پردازند و حضور دین انسان‌ساز را در جامعه تضمین می‌کنند.
۴. ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی - عدم توسعه‌ی کتابت - وجود گروهی مخالف که منافقانه خود را مؤمن جلوه داده و آموزه‌های دین را دگرگون کرده یا کم و زیاد می‌کردند.
۵. تحریف لفظی: به معنای کم یا زیاد کردن آموزه‌های دین تحریف معنوی: به معنای تغییر در تفسیر و برداشت از متون دین
۶. آن دسته از رهبران دینی که به خاطر حفظ منافع دنیای قدرت و ثروت پیامبر جدید را انکار می‌کردند.

سوالات تستی

۷. گزینه «د»
۸. گزینه «ب»
۹. گزینه «ج»
۱۰. گزینه «د»
۱۱. گزینه «الف»
۱۲. گزینه «د»
۱۳. گزینه «ب»
۱۴. گزینه «الف»
۱۵. گزینه «ب»
۱۶. گزینه «الف»
۱۷. گزینه «د»
۱۸. گزینه «د»
۱۹. گزینه «ج»

ختم نبوت

تعیین زمان ختم نبوت با خدا است زیرا پیامبران را فرستاده و اوست که نیاز یا عدم نیاز به پیامبران را در هر زمان می داند. خداوند در آیه ۴۰ سوره احزاب پیامبر را خاتم النبیین معرفی می کند خاتم به معنی انگشتی که مهر بزرگان محسوب می شود. مهری که در پایان نامه یا سندی می زنند و خاتم النبیین یعنی تمام کننده نبوت بنابراین ایمان به آخرین پیامبر یعنی ایمان به همه پیامبران گذشته.

عوامل پایان نبوت:

آمادگی انسان برای دریافت کامل ترین برنامه الهی: در عصر نزول قرآن آمادگی فکری و فرهنگی جوامع مختلف از جمله شبه جزیره عربستان به اندازه ای بود که می توانست کامل ترین برنامه زندگی را دریافت و حفظ کند.

– **حفظ قرآن از تحریف:** با تلاش مسلمانان در پرتو عنایت الهی و اهتمام پیامبر قرآن دچار تحریف نشد به همین دلیل نیازی به تصحیح شدن از سوی پیامبر دیگری ندارد ایمان به پیامبران و فرق نگذاشتن بین آنها از نظر تصدیق نبوت بر هر انسانی لازم است البته وظیفه عملی هر امتی در هر زمانی پیروی از دستورات پیامبر همان امت و همان زمان است. (مصباح صفحه ۲۳۶)

– **وجود امام معصوم بعد از پیامبر:** تعیین امام از طرف خداوند یعنی ادامه مسئولیت های پیامبر برای رهبری و هدایت جامعه به علاوه وجود امام عصر نیز خود حافظ اسلام است.

– **پویایی و روزآمد بودن دین اسلام:** دین اسلام ویژگی هایی دارد که می تواند پاسخگوی نیازهای بشر در دوران های مختلف باشد و نیاز به تجدید و تصحیح دین نباشد از جمله این ویژگی ها وجود دو دسته قانون ثابت و متغیر متناسب با نیازها های ثابت و متغیر بشر است نیازهای ثابت مانند: امنیت، عدالت، داد و ستد، تشکیل خانواده، تربیت و... نیازهای متغیر نحوه تامین امنیت یا شیوه داد و ستد و... به عنوان مثال داد و ستد یک نیاز ثابت است که خداوند یک قانون ثابت برای آن قرار داده و «احل الله البیع و حرم الربا» خداوند معامله را حلال اما ربا را حرام کرد اما شیوه داد و ستد ممکن است در هر زمان متغیر باشد مثلاً کالا به کالا یا کالا با سکه یا کالا با پول اعتباری و... بیان شکل خاص نیازهای متغیر بر عهده فقها و مجتهدان است

سوالات تشریحی

۱. ظهور نهضت های بزرگ علمی و فرهنگی به کدام یک از عوامل پایان نبوت اشاره دارد؟
۲. ارتباط اختیارات حاکم اسلامی با پویایی دین اسلام را شرح دهید.
۳. وجود امام غائب چه ارتباطی با ختم نبوت دارد؟
۴. آیه «و احل الله البیع و حرم الربا» بیانگر کدام نیاز ثابت بشر است؟
۵. نیازهای بشری به چند دسته تقسیم می شوند؟ برای هر کدام یک مثال بزنید.

۶. پایان نبوت چه ارتباطی با عدم تحریف قرآن دارد؟

سوالات تستی

۷. کدام گزینه تعیین کننده زمان ختم نبوت است؟

الف) عدم نیاز انسان به نبی ب) اراده الهی ج) رشد فکری بشر د) بی نیازی بشر از هدایت

۸. حدیث «یا علی تو برای من به منزله هارون برای موسی هستی» بیان کننده کدام مورد است؟

الف) ختم نبوت ب) وجود امام بعد از پیامبر

ج) نیاز همیشگی بشر به راهنما د) هدایت مردم پس از پیامبر

۹. کدام گزینه از عوامل تجدید نبوت نیست؟

الف) تحریف کتب آسمانی ب) پایین بودن سطح فکری بشر

ج) عدم وجود برنامه کامل هدایت د) عدم ماندگاری ادیان الهی

۱۰. ظهور دانشمندان و عالمان با کدام عامل ختم نبوت ارتباط دارد؟

الف) رشد فهم بشر ب) توانایی بشر در پذیرش برنامه کامل الهی

ج) رشد نهضت های علمی و فرهنگی د) پویایی دین اسلام

۱۱. وظیفه فقها و مجتهدان پس از ختم نبوت چیست؟

الف) بیان شکل نیازهای ثابت ب) بیان احکام فرعی دین

ج) بیان شکل نیازهای متغیر د) بیان اصول ثابت دین

۱۲. کدام گزینه جزء اصول ثابت دین است؟

الف) حفظ امنیت کشور ب) حفظ عدالت اجتماعی

ج) حرام بودن ربا د) لزوم داد و ستد

۱۳. کدام گزینه جزء نیازهای ثابت است؟

الف) تامین نیرو برای حفظ امنیت ب) حرام بودن ربا

ج) لزوم دادوستد د) حفظ استقلال کشور

۱۴. وضع قانون برای حمایت از تولید ملی به کدام مورد مربوط است؟

الف) پویایی دین اسلام ب) اختیارات حاکم اسلامی

ج) وضع قانون متناسب با شرایط د) حفظ استقلال اقتصادی کشور

۱۵. نیاز به انرژی هسته ای با کدام گزینه ارتباط دارد؟

الف) نیازهای ثابت ب) نیازهای متغیر ج) نیاز به امنیت د) الف و ج

۱۶. عقد قراردادهای بانکی با کدام مورد در ارتباط است؟

الف) نیازهای ثابت ب) اصول ثابت ج) نیازهای متغیر د) اصول متغیر

۱۷. آیه «و ما جعل الله علیکم فی دین من حرج» به کدام مورد اشاره دارد؟

الف) تغییر در شکل اجرایی احکام ب) لزوم وجود فقیه و مجتهد

ج) دادن اختیار به حاکم اسلامی د) اختیارات ویژه حاکم اسلامی

۱۸. وجود امام معصوم پس از پیامبر.....

الف) لازمه ختم نبوت است ب) عامل پایان نبوت است

ج) از قواعد ثابت دین است د) از قواعد متغیر دین است

پاسخنامه سوالات درس ۴

سوالات تشریحی

۱. ظهور نهضت های علمی و فرهنگی نشان دهنده آمادگی انسان برای دریافت کامل ترین برنامه الهی است زیرا انسان به سطح بالایی از درک و فهم رسیده است تا بتواند با تفکر در برنامه الهی نیازهای تقوای خود را پاسخ دهد.

۲. اختیارات حاکم اسلامی نشان می دهد که دین اسلام به حاکم اسلامی اجازه می دهد که در شرایط مختلف بر اساس قوانین ثابت و اصولی دین شیوه های مناسب با آن شرایط را برای رفع نیازهای جامعه و اداره آن به اجرا درآورد این امر نشان دهنده پویایی و روزآمد بودن اسلام است.

۳. با وجود امام معصوم پس از پیامبر حتی در زمان غیبت انسان دیگر نیازی به تجدید نبوت ندارد زیرا وجود امام غایب خود حافظ اسلام است و نیاز اسلام به هدایت از طریق او برطرف می شود.

۴. نیاز انسان به داد و ستد و معامله با دیگر انسان ها برای رفع نیازهای مادی خویش

۵. نیاز های ثابت: مانند امنیت عدالت داد و ستد با دیگران تشکیل خانواده تعلیم و تربیت حکومت. نیازهای متغیر: مانند تامین نیرو های مختلف نظامی برای تامین امنیت تبیین قوانین برای دستیابی به عدالت شیوه های مختلف داد و ستد مثل پول اعتباری قراردادهای بانکی

۶. با تلاش مسلمانان را در پرتو عنایت الهی به اهتمام پیامبر اکرم کتاب قرآن دچار تحریف نشد این عدم تحریف نیاز انسان را به تجدید نبوت برطرف می کند زیرا برنامه الهی که خداوند برای انسان فرستاده دیگر تغییر نیافته است و نیازی به تجدید دوباره آن نیست.

سوالات تستی

۷. گزینه «ب»

درس چهارم

۸. گزینه «الف»

۹. گزینه «ج»

۱۰. گزینه «ب»

۱۱. گزینه «ج»

۱۲. گزینه «ج»

۱۳. گزینه «ج»

۱۴. گزینه «الف»

۱۵. گزینه «ب»

۱۶. گزینه «ج»

۱۷. گزینه «الف»

۱۸. گزینه «ب»

تناسب معجزه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله با دوران خود:

حکمت الهی اقتضا می کند که هر پیامبر را با معجزه ای همراه سازد که مشابه با علم و فن رایج آن زمان و مکان باشد. تا آشنایان به آن فن و علم بتوانند با استفاده از تخصص خود، خارق العاده بودن آن معجزه را داوری کنند. مردم دوران جاهلیت از میان فنون و علوم در فصاحت و بلاغت تخصص داشتند. پس پیامبر اسلام با معجزه بیان و بلاغت خارق العاده قرآن برای ایشان فرستاده شد به طوری که هر عرب فصیح و شاعر بلیغی در برابر اعجاز فصاحت و بلاغت قرآن سر تسلیم فرود می آورد.

رابطه ختم نبوت و معجزه جاویدان:

از آنجا که پیامبر اسلام آخرین پیامبر است و تعلیمات ایشان برای همه زمان ها است سند نبوت ایشان نیز باید در همه زمان ها حضور داشته باشد. این سند معجزه ای از نوع کتاب و علم است تا هر قدر زمان می گذرد نه تنها ارزش آن کم نمی شود بلکه ابعاد جدیدی از معارف آن کشف می گردد.

تناسب معجزه حضرت محمد صلی الله علیه و آله با ختم نبوت:

خداوند معجزه اصلی پیامبر اسلام را قرآن قرارداد معجزه ای که هیچکس توان آوردن مثل آن را ندارد. خداوند در قرآن برای نشان دادن عجز و ناتوانی دشمنان در برابر قرآن به تحدی پرداخته (تحدی یعنی همآورد طلبی) در طول زمان های مختلف مخالفان اسلام نتوانسته اند سوره ای حتی به اندازه سوره کوثر در برابر قرآن بیاورند. (قرار دادن کتاب به عنوان معجزه آخرین پیامبر به این دلیل است که کتاب معجزه ماندگار و همیشگی است. آن هم کتابی چون قرآن که هم از نظر لفظ و هم از نظر محتوا دارای تعالیم و ویژگی های ماندگار و غیرقابل تحریفی است که هر روز بر علم و معرفت جویندگان حقیقت می افزاید. اما اگر معجزه ای جز این بود در طی زمان به فراموشی سپرده می شد و اعجاز آن برای نسل های دیگر بشر قابل درک نبود.)

معجزات دیگر پیامبر اکرم:

پیامبر در کنار معجزه اصلی خود یعنی قرآن، معجزات دیگری نیز داشتند مانند حرکت کردن و دو نیم شدن درخت به دستور ایشان (امیرالمؤمنین علیه السلام در نهج البلاغه به این معجزه اشاره می فرماید.)، شق القمر، ستون حنانه و...

جنبه های اعجاز قرآن کریم:

- ۱) اعجاز لفظی: خداوند برای بیان معارف عمیق قرآن زیبا ترین و مناسب ترین کلمات و عبارات را انتخاب کرده است تا به بهترین وجه معنا را برساند و دل ها را به سوی حق جذب کند.
- ۲) اعجاز محتوایی: از نظر محتوا و مطالب قرآن دارای ویژگی هایی است که حتی برای کسانی که فقط از ترجمه آن استفاده می کنند نیز قابل فهم و درک است.

جنبه های اعجاز محتوایی:

الف) انسجام درونی در عین نزول تدریجی: با اینکه قرآن در طی ۲۳ سال و با بیش از ۶ هزار آیه به تدریج نازل شده اما میان آنها هیچ تعارضی نیست و کاملاً با هم هماهنگی دارند. (توضیح بیشتر: مصباح صفحه ۲۶۷ - ۲۶۶)

(نظرات و آثار ابتدایی دانشمندان و متفکران با نظرات نهایی ایشان متفاوت است و گاهی با یکدیگر متناقض و ناهماهنگ نیز می باشد و در طول مسیر پیشرفت دچار تغییرات جزئی و کلی می گردد اما قرآن در طی دوران ۲۳ سال نزول هرگز دچار تناقض یا تغییر و تجدید نشد و در آن هیچگونه اختلافی دیده نمی شود.)

(ب) تاثیر ناپذیری از عقاید دوران جاهلیت: قرآن کریم نه تنها از فرهنگ جاهلی و رسوم خرافی آن زمان تاثیر نگرفت بلکه به مبارزه با این آداب پرداخته است و سعی در اصلاح جامعه دارد در صورتی که هیچ اثر ادبی و علمی دیگری نمی تواند از مقتضیات و فرهنگ زمان خویش اثر نپذیرد.

(ج) جامعیت و همه جانبه بودن: با وجود اینکه قرآن ۱۵ قرن پیش نازل شده اما برنامه جامع و همه جانبه است که همه مسائل مهم و حیاتی که انسان در هدایت به سوی کمال بدان نیاز دارد را شامل می شود.

(د) ذکر نکات علمی بی سابقه: در جامعه ای که علم و دانش جایگاهی نداشت خبر دادن قرآن از نکات علمی چون نیروی جاذبه یا انبساط جهان یا تابان بودن ماه و درخشان بودن خورشید خود اعجازی فوق العاده است.

تحقیق کنید.

کتاب پژوهشی در اعجاز علمی قرآن - محمد علی رضایی - قم - پژوهشهای تفسیر و علوم قرآن
مطالب شگفت انگیز قرآن - گودرز نجفی - تهران - نشر سبحان

سؤالات تشریحی

۱. به چه دلیل معجزه ی هر پیامبر باید متناسب با علم و فن رایج زمان و مکان خودش باشد؟
۲. معجزه در چه صورتی می تواند حجت الهی را برای مردم محکم تر کند؟
۳. چرا معجزه پیامبر اسلام از نظر فصاحت و بلاغت خارق العاده بود؟
۴. منظور از اعجاز لفظی قرآن چیست؟
۵. اعجاز محتوایی به چه معناست؟ جنبه های اعجاز محتوایی قرآن را بیان کنید.
۶. چرا ذکر نکات علمی بی سابقه در قرآن نوعی اعجاز است؟

سؤالات تستی

۷. تناسب معجزه با علم و فن هر زمان نشانگر است.
- الف) علم الهی ب) حکمت الهی ج) رحمت الهی د) ربوبیت الهی
۸. این که مشرکان مردم را از شنیدن قرآن منع می کردند بیانگر است.
- الف) اعجاز لفظی ب) اعجاز محتوایی ج) اعجاز کلامی د) اعجاز بیانی
۹. جذب شدن برخی مشرکان به قرآن نشانگر کدام نوع اعجاز قرآن است؟
- الف) اعجاز محتوایی ب) اعجاز لفظی ج) اعجاز علمی د) اعجاز کلامی
۱۰. عدم تعارض آیات قرآن نشان دهنده است.

درس پنجم

- الف) اعجاز لفظی (ب) اعجاز محتوایی (ج) انسجام درونی (د) ب و ج
 ۱۱. آیه "خداوند آسمان ها را با ستون هایی که برای شما دیدنی نیست برپا داشته" به کدام نوع از اعجاز قرآن اشاره دارد؟
- الف) اعجاز محتوایی (ب) اعجاز لفظی (ج) اعجاز علمی (د) اعجاز کلامی
 ۱۲. کدام آینه نظریه انبساط جهان را تایید می کند؟
- الف) تبارك الذى جعل فى السماء بروجاً (ب) والسماء بنیناها بأید وینا لموسعون
 (ج) و السماء ذات الرجع (د) خلق السماوات و الارض فى ستة ایام ثم الستوى على العرش
 ۱۳. آیه "خداوند آسمان ها را با ستون هایی که برای شما دیدنی نیست برپا داشته است" به کدام نکته علمی اشاره دارد؟
- الف) انبساط جهان (ب) گسترش جهان به طور مداوم
 (ج) نیروی جاذبه (د) نیروی نگهدارنده جو
 ۱۴. بیان اموری چون مسئولیت های اجتماعی انسان در قرآن بیانگر است.
- الف) جامعیت قرآن (ب) اعجاز لفظی (ج) انسجام درونی (د) الف و ج
 ۱۵. خداوند در کدام آیه به همورد طلبی در مورد قرآن می پردازد؟
- الف) افلا یتدبرون القرآن و لو کان من عند غیر الله لو وجدوا فیه اختلافا کثیرا
 (ب) ام یقولون افتراه قل فاتوا بسوره مثله
 (ج) قل لئن اجتمعت الانس و الجن على ان یاتوا بمثل هذا القرآن لا یأتون بمثله
 (د) و ما کنت تتلو من قبله من کتاب و لاتخطه بیمینک اذا لارتاب المبتلون
 ۱۶. اشاره قرآن به درخشندگی خورشید به کدام نوع اعجاز اشاره دارد؟
- الف) اعجاز علمی (ب) اعجاز محتوایی (ج) اعجاز کلامی (د) اعجاز لفظی

پاسخنامه سؤالات درس ۵

سؤالات تشریحی

۱. معجزه باید متناسب با علم و فن رایج زمان خود باشد تا آشنایان به آن علم و فن بتوانند حقیقت معجزه و تفاوت آن را با علم و فن رایج در عصر خود تشخیص دهند و از روی علم در خصوص آن معجزه داوری کنند.
۲. معجزه در صورتی که متناسب با علم و فن رایج زمان خود باشد می تواند برای مردم خارق العاده بوده و اطمینان آور باشد و حجت و برهان الهی را برای مردم و محکم تر کند.
۳. علم و فن رایج در دوره جاهلیت فن فصاحت و بلاغت سخن و شعر سرایی و خطابه بود پس معجزه پیامبر نیز باید متناسب با آن دارای فصاحت و بلاغت خارق العاده باشد تا برای مردم حجتی برای نبوت باشد.
۴. اعجاز لفظی قرآن یعنی خداوند قرآن کریم را با همین حروف و کلماتی که در دسترس بشر است زیباترین و متناسب ترین کلمات و عبارات را برای بیان معارف عمیق انتخاب کرده تا بهترین وجه معنای مورد نظر را برساند.

درس پنجم

۵. اعجاز محتوایی یعنی از نظر محتوا قرآن دارای ویژگی هایی است که نشان می دهد از قلم هیچ اندیشمندی تراوش نکرده است. برخی از جنبه های اعجاز محتوایی عبارتند از انسجام درونی در عین نزول تدریجی ، تاثیر ناپذیری از عقاید جاهلیت، جامعیت و همه جانبه بودند، ذکر نکات علمی بی سابقه.
۶. اشاره به نکات علمی بی سابقه گویای آن است که قرآن بسیار فراتر از علم زمان خود سخن گفته و ذکر این قبیل نکات علمی فقط از کسی ساخته است که به همه علوم آگاه است یعنی خداوند.

سوالات تستی

۷. گزینه «ب»
۸. گزینه «الف»
۹. گزینه «ب»
۱۰. گزینه «د»
۱۱. گزینه «الف»
۱۲. گزینه «ب»
۱۳. گزینه «ج»
۱۴. گزینه «الف»
۱۵. گزینه «ب»
۱۶. گزینه «ب»

* پیامبر(ص) به عنوان فرستاده خدا سه مسئولیت مهم را بر عهده دارد:

۱) دریافت و ابلاغ وحی:

رسولان الهی موظفند پس از دریافت کامل وحی آن را به مردم ابلاغ کنند و حق تصرف در آن را ندارند.

۲) تعلیم و تبیین آموزه های قرآن (مرجعیت دینی):

پیامبر وظیفه تعلیم و تبیین حقایق دین را بر عهده دارد. بنابراین اولین و معتبرترین مرجع علمی برای فهم عمیق آیات الهی و شناخت وظایف و حقوق و... راه و روش (سنت) رسول خدا (ص) است.

این تعلیم به سه صورت بود:

الف. قول (سخن گفتار پیامبر)

ب. فعل (عمل و رفتار پیامبر)

ج. تقریر (تایید رفتار دیگران توسط پیامبر)

۳) تشکیل حکومت اسلامی (ولایت ظاهری):

مسئولیت دیگر پیامبر ولایت به معنی سرپرست و رهبری جامعه است.

ضرورت تشکیل حکومت اسلامی: (توضیح بیشتر در اصول عقاید حجۀ الاسلام قرائتی صفحه ۲۷۹ - ۲۷۸)

روایت متعددی اسلام را بر پنج پایه استوار دانسته است که مهم ترین آنها ولایت است.

دلایل اهمیت ولایت و ضرورت تشکیل حکومت عبارتند از:

۱) جامعیت دین اسلام: دین اسلام یک دین کامل است و برنامه هدایت آن همه بخش های زندگی انسان از جمله بخش زندگی اجتماعی حکومت اداره جامع تنظیم و روابط سیاسی اجتماعی و اقتصادی را در بر می گیرد.

۲) ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام: اصولاً یکی از اهداف ارسال پیامبران به بنای جامعه ای بر پایه عدل و قوانین عادلانه است. رسیدن به این هدف بدون وجود یک نظام حکومتی سالم میسر نیست.

۳) ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حکومت طاغوت: سرپرست حقیقی انسان ها خداست، بنابراین اجرای هر قانون و پیروی از هر کس وقتی به قانون الهی و فرمان خداوند برگردد، درست است. کسی که فرمانش از قوانین الهی ناشی نمی شود طاغوت است. پس لازم است در جامعه حکومتی غیر طاغوتی و مورد پذیرش خداوند برقرار شود تا دستورات و قوانین الهی اجرا شود.

۴) حفظ استقلال جامعه اسلامی: قرآن از مومنان می خواهد که سلطه بیگانگان را نپذیرند این حکم قرآنی را قاعده (نفی سبیل) می گویند. تشکیل حکومت اسلامی مانع سلطه بیگانگان می شود، استقلال جامعه را حفظ می کند و می تواند روابط سیاسی اقتصادی فرهنگی را با دیگر کشورها تنظیم کند.

ولایت معنوی رسول خدا(ص):

پیامبر اکرم علاوه بر ولایت ظاهری که همان سرپرستی و رهبری جامعه است ولایت معنوی یعنی رهبری معنوی انسان ها را نیز بر عهده دارد. از جمله موارد ولایت معنوی می توان به تصرف در عالم طبیعت، شفای بیمار و نیز هدایت بندگان از طریق امداد غیبی و الهامات روحی و تصرف در قلوب اشاره کرد لازم به ذکر است که هر قدر درجه ایمان و عمل انسان ها بالاتر باشد استعداد و لیاقت دریافت هدایت های معنوی بیشتری را کسب می کنند. نمونه کامل این نوع هدایت را می توان در رفتار رسول خدا با امام علی علیه السلام دید.

سؤالات تشریحی

۱. منظور از مرجعیت دینی پیامبر چیست؟
۲. تبیین معارف دین توسط پیامبر در چه قالب هایی صورت گرفته است؟ توضیح دهید.
۳. روایتی را ذکر کنید که نشان دهنده اهمیت ولایت و تشکیل حکومت باشد.
۴. دلایل ضرورت تشکیل حکومت اسلامی را ذکر کنید.
۵. منظور از قاعده نفی سیل چیست؟
۶. ولایت معنوی یعنی چه؟ چند نمونه از ولایت معنوی پیامبر را بیان کنید.

سؤالات تستی

۷. آیه «كذلك ارسلناك في امة.... لتتلو عليهم الذی اوحيانا....» به کدام مسئولیت پیامبر اشاره دارد؟
الف) تعلیم قرآن ب) مرجعیت دینی ج) دریافت و ابلاغ وحی د) ولایت ظاهری
۸. کدام آیه به مسئولیت ابلاغ وحی از سوی پیامبر اسلام (ص) اشاره دارد؟
الف) و لو تقول علينا بعض الاقاويل ب) و انزلنا اليك الذکر لتبين للناس
ج) و انزلنا عليك القرآن لتقوم الناس بالقسط د) هدی للناس و بينات من الهدی
۹. کدام گزینه از مسئولیت های پیامبر نیست؟
الف) مرجعیت دینی ب) مرجعیت معنوی ج) ولایت ظاهری د) ولایت معنوی
۱۰. شناخت وظایف، تکالیف و حقوق از طریق سنت پیامبر(ص) با کدام گزینه ارتباط دارد؟
الف) تشکیل حکومت اسلامی ب) ابلاغ وحی ج) مرجعیت دینی د) ولایت ظاهری
۱۱. تأیید رفتار دیگران توسط پیامبر معنای کدام مورد است؟
الف) فعل ب) تقریر ج) قول د) تبیین
۱۲. بنا بر حدیث امام باقر علیه السلام کدام گزینه از پایه های اسلام نیست؟
الف) نماز و زکات ب) ولایت و زکات
ج) روزه و حج د) ولایت و جهاد

درس ششم

۱۳. کدام گزینه از دلایل ضرورت تشکیل حکومت اسلامی است؟

- (الف) رهبری جامعه توسط پیامبر
(ب) رهبری جامعه توسط امام
(ج) لزوم اجرای قوانین الهی
(د) لزوم اجرای روابط سیاسی و اقتصادی

۱۴. قاعده نفی سیل به کدام مورد اشاره دارد؟

- (الف) لزوم نفی حاکمیت طاغوت
(ب) عدم پذیرش سلطه بیگانگان
(ج) عدم پذیرش حاکمیت طاغوت
(د) عدم برقراری ارتباط با بیگانگان

۱۵. کدام مورد از دلایل ضرورت تشکیل حکومت اسلامی نیست؟

- (الف) ضرورت نفی حاکمیت طاغوت
(ب) ضرورت پذیرش ولایت الهی
(ج) ضرورت حفظ استقلال جامعه اسلامی
(د) ضرورت وجود حاکمیت و اداره جامعه

۱۶. نفی حاکمیت طاغوت از دلایل تشکیل حکومت است منظور از طاغوت چیست؟

- (الف) کسانی که قصد سلطه بر مؤمنان را دارند.
(ب) کسانی که فرمان و قانونشان الهی نیست.
(ج) کسانی که استقلال جامعه را از بین می‌برند.
(د) الف و ب

۱۷. جمله «و لم یناد بشی کما نودی بالولایه» در حدیث امام باقر علیه السلام بیانگر چیست؟

- (الف) ضرورت تشکیل حکومت اسلامی
(ب) ضرورت پذیرش ولایت الهی
(ج) ضرورت حفظ استقلال حکومت
(د) ضرورت اجرای احکام اجتماعی

۱۸. اجرای احکام اجتماعی اسلام به کدام مورد زیر وابسته است؟

- (الف) حفظ استقلال کشور
(ب) تشکیل حکومت اسلامی
(ج) پذیرش ولایت الهی
(د) حاکمیت قوانین الهی

پاسخنامه سوالات درس ۶

سوالات تشریحی

۱. آشکار کردن حقایق دین برای مردم، زیرا اولین و معتبرترین مرجع علمی برای فهم عمیق آیات الهی، شناخت وظایف و حقوق و... راه و روش پیامبر است.

۲. الف) قول: سخنان پیامبر پیرامون دین ب) فعل: گاهی چگونگی انجام یک کار در قرآن آمده است اما انجام آن توسط پیامبر کیفیت آن را روشن می‌کند. مثل: کیفیت انجام نماز ج) تقریر: تأیید رفتار دیگران توسط پیامبر نشان از این دارد که بر اساس معارف دین بوده است.

۳. امام باقر علیه السلام می‌فرماید: اسلام بر پنج پایه استوار است، بر نماز، زکات، روزه، حج و ولایت و به چیز دیگری دعوت نشده آنگونه که به ولایت دعوت شده است.

۴. الف) جامعیت دین اسلام ب) ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام ج) ضرورت پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت د) حفظ استقلال جامعه اسلامی

۵. قاعده نفی سبیل یعنی: حفظ استقلال جامعه اسلامی و اینکه مومنان نباید سلطه بیگانگان را بر خود بپذیرند.

۶. ولایت معنوی یعنی: سرپرستی و رهبری معنوی انسان ها مانند: هدایت بندگان نه از طریق آموزش بلکه از طریق الهامات روحی و معنوی و تصرف در قلوب یا تصرف در عالم طبیعت. مثل: شفای بیمار

سوالات تستی

۷. گزینه «ج»

۸. گزینه «الف»

۹. گزینه «ب»

۱۰. گزینه «ج»

۱۱. گزینه «ب»

۱۲. گزینه «د»

۱۳. گزینه «ج»

۱۴. گزینه «ب»

۱۵. گزینه «د»

۱۶. گزینه «ب»

۱۷. گزینه «الف»

۱۸. گزینه «الف»

مسئولیت های رسول خدا و ضرورت تداوم آنها

پیامبر (ص) سه مسئولیت مهم را برعهده داشتند:

(۱) دریافت و ابلاغ وحی

(۲) تعلیم و تبیین اسلام

(۳) ولایت ظاهری

اولین مسئولیت با ختم نبوت و حفظ کتاب الهی (قرآن) از تحریف با رحلت پیامبر پایان یافت. اما درباره دو مسئولیت دیگر سه فرضیه وجود دارد.

الف) سکوت قرآن و پیامبر

ب) پایان این دو مسئولیت

ج) تعیین جانشین برای ادامه مسئولیت ها

بطلان فرض اول به دو دلیل:

(۱) قرآن هدایت گر مردم در همه امور است پس نسبت به این دو مسئولیت مهم بی تفاوت و ساکت نیست.

(۲) پیامبر نسبت به اهمیت این دو مسئولیت آگاه ترین مردم است پس نسبت به چنین مسائلی ساکت نیست.

بطلان فرض دوم به دو دلیل:

(۱) نیاز جامعه به حکومت و نیز تعلیم و تبیین اسلام نه تنها از بین نرفت بلکه با پیدایش مسائل و مشکلات جدید اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و... بیشتر شد.

(۲) اصولاً اداره جامعه و تبیین دین امری تمام نشدنی و پایان ناپذیر است و جامعه نیازمند حاکم و معلم می باشد. نتیجه: تعلیم و تبیین دین و تشکیل حکومت در شکل امامت ادامه یافته است. نبوت ختم شده اما هدایت به فرمان خدا در امامت ادامه یافته. (توضیح اندیشه در کتاب اصول عقاید قرائتی صفحه ۳۲۰ - ۳۲۶)

امامت در قرآن:

(۱) آیه انذار (و انذر عشیرتک الاقربین)، دعوت پیامبر از ۴۰ نفر از بنی هاشم و تعیین جانشینی علی بن ابیطالب (ع) با اعلام آمادگی امیرالمومنین پس از سه مرتبه.

(۲) آیه ولایت (انما ولیکم الله و رسوله...) صدقه دادن انگشتر توسط علی بن ابیطالب (ع) در حال رکوع و نازل شدن این آیه.

(۳) آیه اطاعت (یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله...) پیامبر (ص) در توضیح این آیه برای مردم ائمه طاهرین را با ذکر نام اولی الامر معرفی می کنند.

آیه تبلیغ (یا ایها الرسول بلغ ما انزل الیک ...) در راه بازگشت از حجه الوداع این آیه نازل شد و پیامبر (ص) با اعلام ولایت علی بن ابیطالب (ع) و بیعت مردم با ایشان رسالت خویش را کامل کرد.

عصمت امام:

یکی از دلایل معرفی امام از جانب خدا داشتن عصمت است. با توجه به شان نزول آیه تطهیر دو نکته به دست می آید:

۱) این آیه هر گونه گناه و پلیدی را از پیامبر (ص) امام علی (ع) و حضرت فاطمه (س) امام حسن (ع) و امام حسین (ع) دور می داند و آنان را معصوم معرفی می کند پس سخن آنان مطابق دین است.

۲) این آیه تعداد خاصی از خانواده پیامبر را در بر می گیرد که دارای مقام عصمت هستند.

تحقیق کنید

تفسیر نمونه، جلد ۱۷، سوره احزاب آیه ۳۳

سوالات تشریحی:

۱. آیا قرآن و پیامبر درباره تبیین دین و تشکیل حکومت پس از پیامبر سکوت کرده اند؟ دلیل بیاورید.
۲. آیا دریافت و ابلاغ وحی پس از رحلت پیامبر پایان می یابد؟ دلیل بیاورید.
۳. کدام یک از مسئولیت های پیامبر بعد از رحلت ایشان ادامه می یابد؟
۴. ضرورت ادامه حکومت و تبیین دین پس از پیامبر چیست؟ دلیل بیاورید.
۵. دلیل ضرورت عصمت امام چیست؟

سوالات تستی:

۶. دلیل پایان یافتن دریافت و ابلاغ وحی بعد از پیامبر چیست؟
- الف) عدم تحریف قرآن ب) وجود کتاب الهی در میان مردم ج) ختم نبوت د) الف و ب
۷. کدام یک از مسئولیت های پیامبر همچنان ادامه دارد؟
- الف) حفظ قرآن از تحریف ب) تعلیم آیات الهی ج) ولایت ظاهری د) ولایت باطنی
۸. مسئولیت امامت و ولایت باید ادامه پیدا کند زیرا:
- الف) نیاز به حکومت امری تمام نشدنی است ب) جامعه با مشکلات جدیدی روبرو شده است
- ج) تنها امام معصوم باید حاکم باشد د) الف و ب
۹. پیدایش مسائل جدید سیاسی و اقتصادی نشان می دهد که:
- الف) جامعه به امام معصوم نیاز دارد ب) جامعه دیگر نیازی به تبیین دین ندارد
- ج) حاکم جامعه باید امام معصوم باشد د) نیاز جامعه به حکومت از بین نرفته است
۱۰. با نزول کدام آیه پیامبر خویشان خود را به اسلام دعوت نمود؟

درس هفتم

الف) آیه ولایت (ب) آیه انذار (ج) آیه تبلیغ (د) آیه اطاعت

۱۱. این آیه مستقیماً به ولایت حضرت علی علیه السلام اشاره دارد؟

الف) انذار (ب) ولایت (ج) اطاعت (د) تبلیغ

۱۲. آیه انما ولیکم الله ورسوله در رابطه با کدام موضوع است؟

الف) دعوت پیامبر از خویشاوندان (ب) صدقه دادن امام علی علیه السلام در رکوع

ج) معرفی اولی الامر از سوی پیامبر (د) ابلاغ پیام رسالت به مردم

۱۳. پس از نزول این آیه پیامبر اولی الامر را معرفی نمودند؟

الف) آیه ولایت (ب) آیه انذار (ج) آیه اطاعت (د) آیه تبلیغ

۱۴. منظور از اولی الامر در آیه و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم کیست؟

الف) ۱۴ معصوم (ب) امامان بعد از پیامبر (ج) خلفای پس از پیامبر (د) الف و ب

۱۵. محل نزول کدام آیه غدیر خم است؟

الف) انذار (ب) ولایت (ج) تبلیغ (د) اطاعت

۱۶. آیه تبلیغ با کدام موضوع ارتباط دارد؟

الف) حج البلاغ (ب) دعوت خویشان به اسلام (ج) حجة الوداع (د) الف و ج

۱۷. آیه یا ایها الرسول بلغ ما انزل الیک در رابطه با کدام مورد است؟

الف) معرفی امامان بعد از پیامبر (ب) معرفی امام علی علیه السلام برای ولایت

ج: معرفی اولی الامر (د) تبلیغ رسالت

۱۸. کدام آیه به عصمت ائمه سلام الله علیهم اشاره دارد؟

الف) آیه تبلیغ (ب) آیه تطهیر (ج) آیه اطاعت (د) آیه ولایت

۱۹. آیه تطهیر به کدام مورد اشاره دارد؟

الف) عصمت امام (ب) معرفی جانشین پیامبر (ج) عصمت جانشینان پیامبر (د) الف و ج

۲۰. امام در کدام ویژگی فردی با پیامبر مشترک است؟

الف) ولایت ظاهری (ب) عصمت (ج) تشکیل حکومت (د) تبیین دین

۲۱. آیه تطهیر در حقیقت معرفی..... است.

الف) امامان بعد از پیامبر (ب) چهارده معصوم (ج) جانشینان پیامبر (د) اولی الامر

پاسخنامه سوالات درس ۷

سوالات تشریحی

۱. خیر- به دو دلیل:

دلیل اول: قرآن هدایتگر مردم در همه امور است پس در این امر هم ۰۰ ساکت و بی تفاوت نیست.
دلیل دوم: پیامبر نسبت به اهمیت حکومت و تبیین دین آگاه‌ترین مردم است، پس به این دو مسئله مهم بی تفاوت نیست.
۲. بله- مسئولیت دریافت و ابلاغ وحی به پایان می‌رسد. زیرا با وجود کتاب الهی و حفظ آن از تحریف و تغییر نیازی به تجدید وحی و کتاب نیست.

۳. تعلیم و تبیین دین اسلام تشکیل حکومت اسلامی

۴. به دو دلیل ضرورت دارد: الف) با گسترش اسلام و پیدایش مسائل و مشکلات جدید اجتماعی و سیاسی و... نیاز جامعه به حکومت و تعلیم دینی افزایش یافت. ب) حکومت و تبیین دین امری تمام نشدنی و پایان پذیر نیست.

۵. امام ادامه دهنده مسئولیت‌های پیامبر (ص) است پس باید مانند: پیامبر معصوم باشد تا هم خود دچار خطا و اشتباه نشود و هم مردم بتوانند به او اعتماد کنند.

سوالات تشریحی

۶. گزینه «د»

۷. گزینه «ج»

۸. گزینه «الف»

۹. گزینه «د»

۱۰. گزینه «ب»

۱۱. گزینه «ب»

۱۲. گزینه «ب»

۱۳. گزینه «ج»

۱۴. گزینه «ب»

۱۵. گزینه «ج»

۱۶. گزینه «ج»

۱۷. گزینه «ب»

۱۸. گزینه «ب»

درس هفتم

۱۹. گزینه «الف»

۲۰. گزینه «ب»

۲۱. گزینه «ب»

عملکرد امامان در قالب مسئولیت های ایشان به دو دسته تقسیم می شود:

الف) اقدامات مربوط به مرجعیت علمی:

۱) تعلیم و تبیین معارف اسلام

- حفظ و گسترش سخنان پیامبر: آموزش سخنان و احادیث و سیره پیامبر و تاکید بر اینکه این احادیث از بیان پیامبر (ص) است مانند حدیث سلسله الذهب از امام رضا علیه السلام.
- پاسخ به نیازهای جدید: ائمه اطهار با تاکید بر علم الهی خود به سوالات و نیازهای جدید مسلمانان پاسخ می دادند و آنها را با معارف خود آشنا می کردند. ثمره این امر کتاب هایی چون نهج البلاغه، غررالحکم و صحیفه سجادیه است علاوه بر آن گردآوری احادیث پیامبر (ص) که کتاب هایی چون کتب اربعه از سوی دانشمندان نیز می باشد.
- مبارزه با اندیشه های انحرافی: عالمان وابسته به قدرت و گروهی از علمای اهل کتاب از حمایت حکام بنی امیه و بنی عباس استفاده کرده و به تفسیر و تبیین قرآن و معارف دین مطابق با افکار و منافع قدرتمندان می پرداختند در این شرایط امامان معصوم به تناسب شرایط به بیان معارف حقیقی اسلام و قرآن می پرداختند و با اندیشه های انحرافی مبارزه می نمودند. مانند: گروهی که خداوند را جسم می دانستند.
- تبیین و تبلیغ عملی ارزش های اسلام: پس از رحلت پیامبر (ص) ارزش های معنوی جای خود را به هوس رانی و دنیا زدگی داد. در این شرایط حضور امام در جامعه تبلیغ عملی اسلام بود به همین دلیل حکومت از ارتباط امام با مردم جلوگیری می کرد. زیرا امید بود مردم با دیدن شخصیت الهی آنان معنویت تقوا ایمان را در وجود آنان لمس می کردند و این امر خود سبب می شد تا اسلام به دست فراموشی سپرده نشود.

۲) تربیت شخصیت های اسلامی:

یکی از اقدامات مهم ائمه اطهار تربیت شاگردان برجسته ای که در علم ایمان تقوا و جهاد سرآمد بودند است. این امر دو اثر مهم داشت:

الف) تعلیم دیگران توسط این شاگردان

ب) تربیت عمومی جامعه

زیرا اکثر مردم در اعتقاد و عمل از شخصیت های برجسته جامعه خود الگو می پذیرند.

ب) مجاهد در راستای ولایت ظاهری:

امامان بزرگوار در مبارزه با حاکمان وقت اصولی را رعایت می کردند که عبارتند از:

۱) عدم تایید حاکمان و معرفی خویش به عنوان امام بر حق: هیچ یک از ائمه حاکمان وقت را به عنوان جانشین

به حق پیامبر تایید نکرده و همواره خود را به عنوان امام و جانشین معرفی می کردند و با اعزام یاران خود به مناطق

مختلف بر گسترش این امر مبادرت می کردند.

۲) آگاهی بخشی به مردم: ائمه اطهار همواره با جهل و نادانی مردم به عنوان عامل اصلی حکومت جباران مبارزه می کردند و به رشد آگاهی مردم می پرداختند.

۳) انتخاب شیوه های درست مبارزه: شیوه مبارزه امامان متناسب با شرایط به گونه ای بود که هم تفکر اصیل اسلام باقی بماند هم بنای ظلم و ستم بسته شود و هم روش زندگی ایشان به عنوان روش اسلام حقیقی به نسل آینده معرفی شود.

تحقیق کنید

کتاب پرتویی از زندگانی امام صادق _ نور الله علی دوست _ تهران _ نشر فرهنگ اسلامی
جعفر ابن محمد امام صادق _ مرضیه محمد زاده _ قم _ دلیل ما

سوالات تشریحی

۱. اقدامات امامان معصوم برای تبیین معارف اسلام چه بود؟
۲. نمونه ای از اقدامات امامان را در زمینه حفظ سیره پیامبر بیان کنید؟
۳. منظور از کتب اربعه چه کتاب هایی است؟
۴. یک نمونه از مبارزه ائمه با اندیشه های انحرافی را بیان کنید؟
۵. نتیجه تربیت شاگردان و شخصیت های اسلامی توسط امام چه بود؟
۶. اصول مبارزه امامان با حاکمان ظلم چه بود؟
۷. شیوه مبارزه ائمه اطهار با حاکمان چگونه بود؟

سوالات تستی

۸. حدیث سلسله الذهب بیانگر کدام اقدام امام می باشد؟
الف) مبارزه با اندیشه های انحرافی (ب) پاسخ به نیازهای جدید
ج) تبلیغ عملی اسلام (د) حفظ سیره پیامبر صلی الله علیه و آله
۹. تلاش ائمه برای حفظ سخنان پیامبر در مقابل چه مسئله ای بود؟
الف) ظهور فرقه های انحرافی (ب) ممنوعیت بیان احادیث پیامبر
ج) مبارزه با اندیشه های انحرافی (د) تبلیغ عملی ارزش های اسلام
۱۰. تألیف کتاب هایی چون کتب اربعه حاصل کدام اقدام ائمه می باشد؟
الف) تربیت شخصیت های اسلامی (ب) مبارزه با اندیشه های انحرافی
ج) حفظ سخنان پیامبر (د) پاسخ به نیازهای جدید

درس هشتم

۱۱. کدام گزینه صحیح است؟

- الف) کتاب کافی از شیخ صدوق
 ب) کتاب الاستبصار از شیخ صدوق
 ج) کتاب من لایحضره از شیخ طوسی
 د) کتاب الاستبصار از شیخ طوسی

۱۲. تفسیر آیات قرآن به نفع قدرتمندان با کدام مورد ارتباط دارد؟

- الف) مبارزه با حاکمان
 ب) مبارزه با اندیشه های انحرافی (ج) تبلیغ عملی اسلام
 د) آگاهی بخشی به مردم

۱۳. مقابله امام علی علیه السلام با خوارج با کدام گزینه ارتباط دارد؟

- الف) حفظ سخنان پیامبر
 ب) مبارزه با حاکمان ظالم
 ج) مبارزه با عقاید انحرافی
 د) آگاهی بخشیدن به مردم

۱۴. مخالفت دستگاه حکومت در ارتباط مردم با امام نتیجه کدام اقدام امام بود؟

- الف) تبلیغ عملی ارزش های اسلام
 ب) عدم تایید حکومت
 ج) آگاهی بخشی مردم
 د) الف و ج

۱۵. اقدام ائمه برای جلوگیری از تغییر الگوی عملی و اخلاقی مردم چه بود؟

- الف) آگاهی بخشیدن به مردم
 ب) مبارزه با اندیشه های انحرافی
 ج) تربیت شاگردان برجسته
 د) تبلیغ عملی ارزش های اسلامی

۱۶. نتیجه این اقدام ائمه اعزام یاران خود به مناطق مختلف بود؟

- الف) معرفی خود به عنوان امام بر حق
 ب) آگاهی بخشی به مردم
 ج) تبلیغ عملی اسلام
 د) تربیت شاگردان برجسته

۱۷. تاکید ائمه به غضب خلافت رسول خدا نشانگر:

- الف) مبارزه با حکومت
 ب) عدم تایید حاکمان ظلم
 ج) مبارزه با عقاید انحرافی
 د) انتخاب شیوه درست مبارزه

۱۸. کدام گزینه از اقدامات امام برای تحقق ولایت ظاهری است؟

- الف) تبلیغ عملی اسلام
 ب) آگاهی بخشیدن به مردم
 ج) مبارزه با عقاید انحرافی
 د) تربیت شخصیت های برجسته

۱۹. کدام اقدام امام در راستای ولایت ظاهری نیست؟

- الف) معرفی خود به عنوان امام بر حق
 ب) انتخاب شیوه درست مبارزه
 ج) آگاهی بخشی به مردم
 د) تبلیغ عملی ارزش ها

۲۰. حدیث شریف سلسله الذهب به کدام مورد اشاره دارد؟

- الف) پاسخ به نیازهای جدید
 ب) عدم تایید حاکمان
 ج) تبیین عملی اسلام
 د) آگاهی بخشی به مردم

پاسخنامه سوالات درس ۸

سوالات تشریحی

۱. الف) حفظ و گسترش سخنان و سیره پیامبر (ب) پاسخ به نیازهای جدید (ج) مبارزه با اندیشه های انحرافی (د) تبیین و تبلیغ عملی ارزش های اسلام.
۲. حدیث سلسله الذهب امام رضا (ع) این حدیث را با اشاره به همه راویان سند تا پیامبر بیان می کنند تا نشان دهند که مسئله بیان شده از سخنان پیامبر بوده است.
۳. کافی از کلینی، من لایحضره الفقیه از شیخ صدوق، التهذیب و الاستبصار از شیخ طوسی
۴. مبارزه با گروهی که فکر می کردند خداوند جسم دارد. آنان برای اثبات ادعای خود به عبارتی نظیر (یدالله فوق ایدیهم) اشاره می کردند امامان می فرمودند که آیات قرآن را باید با آیه های دیگر تفسیر کرد قرآن می فرماید (لیس کمثله شی) پس خداوند مانند هیچ چیز نیست و نمی تواند برای خدا دستی تصور کرد. منظور آیه از دست قدرت الهی است.
۵. الف) تعلیم یافتن دیگران توسط این شاگردان. (ب) تربیت افراد جامعه زیرا مردم در اعتقاد و عمل از شخصیت های برجسته الگو می گیرند.
۶. الف) عدم تایید حاکمان و معرفی خود به عنوان جانشین بر حق (ب) آگاهی بخشی به مردم (ج) انتخاب شیوه های درست مبارزه
۷. مبارزه ائمه اطهار با حاکمان ظلم متناسب با شرایط به گونه ای بود که هم تفکر اصیل اسلام باقی بماند هم بنای ظلم سست شود و هم روش زندگی اسلام حقیقی به نسل آینده منتقل شود.

سوالات تستی

۸. گزینه «د»
۹. گزینه «ب»
۱۰. گزینه «د»
۱۱. گزینه «د»
۱۲. گزینه «ب»
۱۳. گزینه «ج»
۱۴. گزینه «الف»
۱۵. گزینه «ج»
۱۶. گزینه «الف»
۱۷. گزینه «ب»

درس هشتم

۱۸. گزینه «ب»

۱۹. گزینه «د»

۲۰. گزینه «ب»

آینده تاریخ:

نگاهی دقیق به تاریخ نشان می‌دهد که همواره دو جبهه و تشکل بزرگ در طول تاریخ روبروی هم قرار داشته‌اند. جبهه نخست پیامبران و پیشوایان دین و پیروان حقیقی آنها که راه خداپرستی و عدالت و فضایل اخلاقی را دنبال کرده‌اند قرآن کریم این گروه را «حزب خدا» می‌نامد. جبهه دوم شیطان‌ها و زورمداران مستبد و مستکبر که شرک و ستمگری و ظلم و فساد را رواج داده‌اند و قرآن این گروه را «حزب شیطان» معرفی می‌کند.

قرآن و آینده تاریخ:

قرآن در مثالی زیبا حق و باطل را به آب و کف روی آب تشبیه می‌کند، همان‌گونه که کف روی آب ناپایدار است باطل نیز حتی اگر بر دوش حق سوار شود نابود شدنی است و حق مانند آب زلال پایدار می‌ماند. قرآن در آیه ۵۵ سوره نور اینگونه آینده تاریخ را بیان می‌کند. الف) در صحنه مبارزه توحید و شرک گرچه طرفداران حق بارها دچار ناکامی شود اما پیروزی جاودانه با حق گرایان است.

ب) قرآن پیروزی اندیشه مترقی قرآن بر مکاتب میان تهی و شرک و بیداد را نوید می‌دهد.

ج) قرآن نجات از ناامنی و رسیدن به آرامش را بشارت داده است.

موعود و منجی در ادیان:

همه پیامبران الهی در اصل الهی بودند پایان تاریخ و ظهور ولی الهی که حکومتی عادلانه و جهانی بر اساس دین خدا برقرار می‌کند اتفاق نظر دارند.

یهودیان معتقدند: مسیح و منجی هنوز نیامده روزی خواهد آمد و دین موسی را گسترش می‌دهند.

مسیحیان معتقدند: عیسی همان منجی موعود است که به آسمان رفته و دوباره ظهور می‌کند.

زرتشتیان معتقدند: سوشیانت منجی بشارت داده شده است.

اعتقاد به منجی در بین همه ادیان زمینه همکاری و همدلی حق طلبان و مانع توسعه ستمگران می‌شود.

موعود در اسلام:

مسلمانان نیز به منجی آخرالزمان که از نسل پیامبر اکرم است و حکومت عادلانه و جهان گستر دارد معتقد است. اهل سنت منجی را حضرت مهدی که از نسل پیامبر و حضرت فاطمه است می‌داند اما زمان تولد ایشان مشخص نیست. شیعه اما ایشان را دوازدهمین امام از نسل پیامبر هم نام و هم کنیه ایشان می‌داند که فرزند امام عسکری بوده و در سال ۲۵۵ قمری در سامرا متولد شده‌اند.

امامت ایشان در سال ۲۶۰ هجری قمری بعد از شهادت امام حسن عسگری آغاز شد و از ابتدای امام تا کنون دو غیبت داشته اند غیبت صغری تا سال ۳۲۹ قمری و همراه با ارتباط با نواب اربعه ادامه داشت (۶۹سال) و غیبت کبری از سال ۳۲۹ قمری تا کنون ادامه دارد.

تحقیق کنید

سیمای جهان در عصر امام زمان _محمد امینی گلستانی_ قم _انتشارات جمکران

سوالات تشریحی:

۱. دو جنبه همیشگی در طول تاریخ کدام اند؟
۲. ویژگی‌های حزب خدا و حزب شیطان را بیان کنید؟
۳. بر اساس آیه ۵۵ سوره نور قرآن چه آینده‌ای را برای تاریخ پیش بینی می کند؟
۴. خلاصه اعتقاد به منجی را در ادیان دیگر بیان کنید؟
۵. فایده اعتقاد به زنده بودن و حضور امام چیست؟

سوالات تستی:

۶. با توجه به آیه ۵۵ سوره نور اولین وعده خداوند به مومنان چیست؟

الف) رسیدن به امنیت	ب) پیروزی اندیشه قرآن
ج) پیروزی طرفداران حق	د) رسیدن به آرامش
۷. عبارت "لیمکنن لهم دینهم..." در آیه ۵۵ سوره نور بیانگر چیست؟

الف) پیروزی دینداران	ب) پیروزی اندیشه قرآن پیروزی
ج) حق گرایان	د) الف و ب
۸. کدام عبارت قرآن نوید رسیدن به آرامش حقیقی را می دهد؟

الف) لیستخلفنهم فی الارض	ب) لیمکنن لهم دینهم
ج) لیدلنهم بعد خوفهم امنا	د) فیمکث فی الارض
۹. از نظر یهودیان منجی آخر الزمان

الف) منجی آخر الزمان همان عیسی مسیح است	ب) دین موسی را گسترش می دهد
ج) به آسمان رفته و دوباره ظهور می کند	د) الف و ب
۱۰. به اعتقاد مسیحیان منجی موعود ...

الف) بعد از عیسی خواهد آمد	ب) دین مسیح را گسترش می دهد
ج) دستگیر و به صلیب کشیده شد	د) به آسمان رفته دوباره ظهور می کند

۱۱. اهل سنت معتقدند موعود آخرالزمان:

الف) حضرت مهدی است ب) از نسل پیامبر متولد شده است

ج) از نسل حضرت فاطمه متولد شده است د) ب و ج

۱۲. غیبت صغرا چند سال طول کشید؟

الف) ۵۹ سال ب) ۶۹ سال ج) ۷۵ سال د) ۵۵ سال

۱۳. ارتباط امام زمان (عج) با نواب اربعه... بود.

الف) تا سال ۲۶۰ ب) در زمان غیبت صغری ج) تا سال ۳۲۹ د) ب و ج

۱۴. در قرآن کریم حق و باطل به... تشبیه شده‌اند.

الف) حزب شیطان و حزب الله ب) آب و کف روی آن ج) حزب خدا و حزب شیطان د) کف و آب

۱۵. پیش بینی قرآن برای آینده تاریخ بر اساس آیه ۲۱ سوره رعد کدام گزینه است؟

الف) سوار شدن باطل بر دوش حق ب) سوار شدن حق بر دوش باطل

ج) نابودی باطل و پایداری حق د) ب و ج

پاسخنامه سوالات درس ۹

سوالات تشریحی

۱. الف) جبهه حق یا حزب خدا که پیامبران و پیشوایان الهی و پیروان آنها هستند. ب) جبهه باطل یا حزب شیطان که شیاطین زورمداران و ستمگران هستند.

۲. حزب خدا گروهی خردمند و کمال جو که در پی خداپرستی عدالت و فضایل اخلاقی اند حزب شیطان گروهی ستمگر و متکبر که در پی بهره کشی از انسان‌ها و فساد و بی بند و باری اند.

۳. الف) در صحنه مبارزه توحید و شرک پیروزی جاودانه با حق گرایان توحیدی است. ب) اندیشه و پیام قرآن بر همه مکاتب میان تهی بشری پیروز است. ج) جامعه انسانی سرانجام به امنیت و آرامش حقیقی دست می یابد.

۴. یهودیان: مسیح یا منجی هنوز نیامده روزی خواهد آمد و دین موسی را گسترش می دهد. مسیحیان: عیسی همان منجی آخرالزمان است که به آسمان رفته و دوباره ظهور می کند. زرتشتیان: به سوشیانت که به معنای منجی و رهاننده است معتقدند.

۵. الف) پیروان آن حضرت ایشان را بر اعمال خود حاضر و ناظر می دانند و برای کسب رضایت ایشان تلاش می کنند. ب) جامعه از هدایت و ولایت معنوی ایشان برخوردار می شود.

سوالات تشریحی

۶. گزینه «ج»

درس نهم

۷. گزینه «ب»

۸. گزینه «ج»

۹. گزینه «د»

۱۰. گزینه «د»

۱۱. گزینه «الف»

۱۲. گزینه «ب»

۱۳. گزینه «د»

۱۴. گزینه «ب»

۱۵. گزینه «د»

غیبت امام مهدی

هدایت پس از ختم نبوت با امامت ادامه یافته است اما شرایط حکومت های قاسم و مردم زمان امام دهم و یازدهم شد تا امام دوازدهم از نظرها غایب ماند تا انسان ها شایستگی درک ظهور و آمادگی پذیرش امام را داشته باشد. امام علی علیه السلام می فرمایند زمین از حجت خدا امام خالی نمی ماند اما خداوند به علت ستمگری انسانها به زیاده روی شان بر گناهان آن را از وجود حجت در میانشان بی بهره می سازد

چگونگی امامت حضرت مهدی در عصر غیبت

دوره غیبت به معنای عدم رهبری امام عصر نیست بلکه رهبری حقیقی هم اکنون نیز با ایشان است زیرا ایشان از نظرها غایب است نه اینکه در جامعه حضور نداشته باشد در عصر غیبت امکان حکومت و ولایت ظاهری و نیز امکان تعلیم معارف و احکام دین توسط شخص امام وجود ندارد اما ولایت معنوی امام ادامه دارد به ایشان به اذن خداوند بر احوال انسانها آگاه است و افراد مستعد و به ویژه شیعیان خود را از امدادهای معنوی خود برخوردار می سازند.

انتظار

ویژگی های شخص منتظر:

برای جلب رضایت امام تلاش می کند

- امام را الگوی خود قرار داده و تلاش می کنند مانند امام شود

- فعال و با نشاط است

ویژگی های جامعه منتظر:

- حکومت طاغوت را نمی پذیرد.

- به ناهنجاری های موجود نه می گوید.

- در جهت رسیدن به جامعه آرمانی حرکت و تمرین می کند.

مسئولیت های منتظران:

نکته پویایی جامعه شیعه در طول تاریخ به سبب گذشته سرخ آمادگی برای ایثار و شهادت و آینده سبز باور به مهدویت است.

تقویت محبت و معرفت به امام: مومن حقیقی با افزایش محبت معرفت خود به امام در عصر غیبت که عصر تردید و فتنه های رنگارنگ است تردیدها را کنار می زند.

پیروی از فرمان های امام عصر: مراجعه به عالمان دین عمل به احکام دین و مقابله با طاغوت از جمله دستورات امام زمان است که منتظران باید به آن عمل کنند.

آماده کردن خود و جامعه برای ظهور: منتظر کسی است که قبل از ظهور در صحنه‌های فعالیت‌های اجتماعی و نبرد حق بر باطل حضوری فعال داشته و در مقابل شیطان درون و بیرون ایستادگی کرده و شجاعت عزت نفس و پاکدامنی را در خود پرورانده است و اینگونه برای ظهور آمادگی پیدا کرده است.

یاران امام ۳۱۳ نفر اند به تعداد یاران پیامبر در جنگ بدر که ۵۰ نفر آنان زن هستند.

دعا برای ظهور امام: در انتظار ظهور بودن از برترین عصر غیبت است و لازمه این انتظار دعا برای ظهور امام عصر است.

نگاهی به جامعه مهدوی

امام عصر زمانی ظهور می کند که مردم جهان از همه مکاتب غیر الهی و مدعیان عدالت در جهان ناامید شده‌اند و دل‌های مردم به سوی آن منجی الهی جلب شود.

حکومت امام عصر همان حکومتی است که آرمان همه پیامبران الهی بوده و همه اهداف پیامبران با آن محقق می شود از جمله این اهداف عبارتند از:

- عدالت گستری: در جامعه مهدوی قطب مرفه و فقیر یا مستکبر و ضعیف وجود ندارد و همه یکسانند.

- آبادانی: برکت و آبادانی همه جا را فرا می گیرد و زمین همه ذخایر اش را آشکار می کند.

- شکوفایی عقل و علم: عقل آدمیان کامل شده و بشر بر همه علوم آگاه می شود.

- امنیت کامل: انسان‌ها با امنیت کامل در کنار هم زندگی می کند و از ناامنی و ترس و دزدی خبری نیست.

فراهم شدن زمینه رشد و کمال: امکان رشد و تکامل همه افراد فراهم می شود و انسان‌ها بهتر و آسانتر می توان به هدفی که خداوند برای خلقت آنان تعیین کرده برسند.

تحقیق کنید

صفای دل - زهرا برقی - قم - انتشارات جمکران

معجزات و نشانه‌های امام زمان - قم - انتشارات صلوات

سوالات تشریحی

۱. بنا به فرموده امام علی علیه السلام علت غیبت امام عصر چیست؟

۲. با توجه به درس علت غیبت امام عصر چیست؟

۳. امامت امام عصر در عصر غیبت چگونه است؟

۴. ویژگی‌های شخص منتظر را بیان کنید؟

۵. مسئولیت‌های منتظران را بیان کنید.

۶. چند نمونه از ویژگی‌های جامعه مهدوی را بیان کنید؟

سوالات تستی

۷. به فرموده امام علی علیه السلام چه چیز باعث عدم بهره مندی از وجود حجت می شود؟

- الف) پایین بودن سطح آگاهی مردم
 ب) زیاده روی در گناه و ستمگری
 ج) عدم شایستگی درک ظهور
 د) همه موارد

۸. کدام گزینه از عوامل غیبت محسوب نمی شود؟

- الف) تسلیم شدن مردم در برابر ظلم حاکمان
 ب) سخنگیری حاکمان نسبت به امامان
 ج) بی توجهی به امر به معروف و نهی از منکر از سوی مردم
 د) عدم شناخت مردم نسبت به امام معصوم

۹. بهره مندی از امام عصر در زمان غیبت منحصر به:

- الف) ولایت معنوی
 ب) ولایت ظاهری
 ج) ولایت باطنی
 د) ولایت غیبی

۱۰. کدام یک از مسئولیت های امام در عصر غیبت قابل اجرا است؟

- الف) ولایت ظاهری
 ب) تشکیل حکومت
 ج) تبیین معارف
 د) ولایت معنوی

۱۱. کدام مورد از نمونه های ولایت معنوی امام محسوب نمی شود؟

- الف) هدایت باطنی افراد
 ب) دعا برای مومنان
 ج) بیان احکام و معارف دین
 د) حل مشکلات علمی علما

۱۲. کدام گزینه از ویژگی های جامعه منتظر نیست؟

- الف) مبارزه با حکومت طاغوت
 ب) حرکت در جهت جامعه آرمانی
 ج) نه گفتن به واقعیت های ناهنجار
 د) جلوگیری از ایجاد حکومت غیر الهی

۱۳. دوری کردن از تردید و اندیشه های بی ایمانی نتیجه کدام رسالت منتظران است؟

- الف) پیروی از فرمان امام عصر
 ب) آماده شدن برای ظهور
 ج) تقویت محبت و معرفت به امام
 د) شکوفایی عقل و علم

۱۴. مراجعه به عالمان دین به کدام وظیفه منتظران مربوط می شود؟

- الف) پیروی از فرمان امام عصر
 ب) آماده شدن برای ظهور
 ج) فراهم شدن زمینه رشد و کمال
 د) شکوفایی عقل و علم

۱۵. پاکدامنی خود سازی و امانت داری نتیجه:

- الف) تقویت معرفت به امام است
 ب) آماده کردن خود برای ظهور است

درس دهم

- ج) شکوفایی عقل و علم است
د) پیروی از فرمان امام است
۱۶. عبارت اللهم اجعلنی من انصاره و اعوانه بیانگر کدام وظیفه منتظران است؟
الف) دعا برای ظهور
ب) آمادگی برای ظهور
ج) پیروی از فرمان امام
د) تقویت محبت به امام

پاسخنامه سوالات درس ۱۰

سوالات تشریحی

۱. ستمگری انسان ها و زیاده روی شان در گناه آنان را از وجود حجت در میان شان بهره می سازد.
۲. الف: سختگیری ظالمانه حکام بنی امیه و بنی عباس بر امامان مخصوص امام دهم و یازدهم ب: تسلیم شدن و عدم مبارزه مردم با این ظلم ها و آلوده شدن به گناه
۳. در عصر غیبت امکان حکومت ولایت ظاهری و تبیین معارف و احکام دین توسط شخص امام وجود ندارد اما ولایت معنوی امام بر مردم برقرار است و امام با هدایت باطنی و امدادهای معنوی یاری رسان مردمند
۴. الف: تلاش برای رضایت امام ب: الگو قرار دادن امام و شبیه او شدن ج: فعال و با نشاط بودن
۵. الف: تقویت معرفت و محبت به امام ب: پیروی از فرمان امام عصر ج: آماده کردن خود و جامعه برای ظهور د: دعا برای ظهور
۶. الف: عدالت گستری ب: آبادانی ج: شکوفایی عقل و علم د: امنیت کامل ه: فراهم شدن زمینه رشد و کمال

سوالات تستی

۷. گزینه «ب»
۸. گزینه «د»
۹. گزینه «الف»
۱۰. گزینه «د»
۱۱. گزینه «ج»
۱۲. گزینه «د»
۱۳. گزینه «ج»
۱۴. گزینه «الف»
۱۵. گزینه «ب»
۱۶. گزینه «الف»

ضرورت تداوم مسئولیتهای امام در عصر غیبت:

دین اسلام یک دین همیشگی و برای همه دوران ها است و بر اساس عقل ضرورت دارد که دو مسئولیت مرجعیت دینی و ولایت ظاهری استمرار داشته باشد بر اساس آیه نفر گروهی از مردم باید به شناخت دقیق دین و تفقه در آن پردازند تا پس از کسب علم به شهرهای خود بروند و قوانین اسلام را به مردم بیاموزند ائمه اطهار نیز در این راستا دانشمندانی را تربیت کرده و به نقاط مختلف می فرستادند به مردم توصیه می کردند هر زمانی که به امام دسترسی ندارند به این افراد آگاه به احکام و مسائل دین مراجعه کنند بر اساس روایات مسلمانان در زمان غیبت امام و تنها در احکام فردی بلکه در مسائل اجتماعی نیز باید به فقیه متخصص دین مراجعه کنند.

بنابراین در دوران غیبت فقیهان دو وظیفه در تعلیم و تبیین دین که همان مرجعیت دینی و تشکیل حکومت اسلامی که همان ولایت به سرپرستی ظاهری جامعه است را بر عهده دارند مرجعیت دینی در شکل مرجعیت فقیه ادامه می یابد و حکومت اسلامی در چارچوب ولایت فقیه استمرار پیدا می کند.

شرایط مرجع تقلید و راه های شناخت آن:

مرجع تقلید باید با تقوا عادل زمان شناس و اعلم باشد برای شناسایی او سه راه وجود دارد خودمان قدرت تشخیص داشته باشیم از دو نفر عادل مورد اعتماد فقیه آنقدر مشهور باشد که انسان مطمئن شود.

شرایط ولی فقیه

فقیهی که رهبری جامعه اسلامی را بر عهده می گیرد باید با تقوا عادل زمان شناس مدیر و مدبر و شجاع باشد حکومت کسی که این شرایط را دارد مشروع است یعنی دین اجازه رهبری مردم را به او می دهد علاوه بر این ولی فقیه باید نزد مردم جامعه خود مقبولیت داشته باشد.

چگونگی انتخاب ولی فقیه

ولی فقیه بیان کننده قوانین و مقررات اجتماعی اسلام است پس باید به صورت دسته جمعی از سوی مردم انتخاب شود هر کس نمی تواند جداگانه برای خود ولی فقیه انتخاب کند بر اساس قانون اساسی مردم ابتدا نمایندگان خیره خود را انتخاب می کنند این خبرگان فقیهی را که شایسته رهبری است تشخیص و به جامعه اعلام می کند.

آمادگی برای حکومت جهانی امام عصر

برقراری حکومت اسلامی علاوه بر اینکه برای اجرای احکام اسلامی ضروری است امکان مقابله با توطئه ها و تهاجم ها را علیه اندیشه مهدویت و اصل و اساس دین داری فراهم می کند حکومت اسلامی در حقیقت قلعه محکمی است که منتظران ظهور با پشتوانه آن خود را برای ظهور آماده می کنند.

سوالات تشریحی

۱. به چه دلیل مسئولیتهای امام در عصر غیبت نیز باید ادامه یابد؟

درس یازدهم

۲. بر اساس آیه « و ما کان المومنون لینفروا » وظیفه مسلمانان چیست؟
۳. حدیثی از امام صادق بیان کنید که نشان دهنده امکان مراجعه به فقیه در امور غیر فردی است؟
۴. منظور از مرجعیت فقیه و ولایت فقیه در دوران غیبت چیست؟
۵. شرایط مرجع تقلید و شرایط فقیه را بیان کنید؟
۶. آیا شرایط ولی فقیه و مرجع تقلید یکی است اگر نه در چه مواردی و چرا متفاوت است؟
۷. چگونگی انتخاب ولی فقیه را بیان کنید؟

سوالات تستی

۸. چرا تداوم مسئولیت های امام در عصر غیبت ضرورت دارد زیرا...
الف) دین اسلام همیشگی است
ب) ولایت امام همیشگی است
ج) سوالات شرعی تمام نشدنی است
د) همه موارد
۹. کدام یک از مسئولیت های امام در عصر غیبت نیز ادامه دارد؟
الف) مرجعیت دینی
ب) ولایت باطنی
ج) مرجعیت علمی
د) ولایت فقیه
۱۰. بر اساس آیه و ما کان المومنون لینفروا تفقه یعنی چه:
الف) کسب علم
ب) شناخت دقیق دین
ج) سرپرستی جامعه
د) ولایت ظاهری
۱۱. بر اساس آیه نفر وظیفه فقها چیست؟
الف) تشکیل حکومت اسلامی
ب) شناخته دقیق دین
ج) آموزش احکام به مردم
د) ب و ج
۱۲. با توجه به حدیث فاما من کان من الفقها کدام گزینه ویژگی فقیه نیست؟
الف) صائنا لنفسه
ب) مخالفا لهواه
ج) موالیا لامر مولا
د) حافظا لدینه
۱۳. روایت « واما الحوارث الواقعه فرجعوا الی رواة » حدیثنا بیانگر کدام مورد است؟
الف) مراجعه به فقیه در احکام فردی
ب) مراجعه به راویان حدیث
ج) مراجعه به فقیه در مسائل اجتماعی
د) الف و ج
۱۴. کدام مورد از شرایط مرجع تقلید نیست؟
الف) زمان شناس
ب) عادل
ج) تقوا
د) عالم

درس یازدهم

۱۵. کدام مورد از شرایط ولی فقیه نیست؟

الف) اعلم (ب) مدیر و مدبر (ج) شجاع (د) عالم

۱۶. فقیه باید توانایی ایستادگی در برابر تهدیدها را داشته باشد یعنی باید؟

الف) مدیر و مدبر باشد (ب) عالم به مسائل جامعه باشد

ج) زمان شناس باشد (د) شجاع باشد

۱۷. مقبولیت ولی فقیه به چه معناست؟

الف) مردم مستقیماً او را انتخاب کنند (ب) مردم با واسطه او را انتخاب کنند

ج) مردم او را پذیرفته باشند (د) مردم او را شناخته باشند

۱۸. از نظر امام خمینی یکی از دلایل تشکیل حکومت اسلامی چیست؟

الف) اجرای قوانین (ب) عدالت خواهی

ج) آماده کردن اسباب ظهور (د) همه موارد

۱۹. گسترش اندیشه مهدویت از:

الف) وظایف حکومت اسلامی است (ب) نتایج حکومت اسلامی است

ج) دلایل ضرورت حکومت اسلامی است (د) اسباب حکومت اسلامی است

۲۰. در عصر غیبت مرجعیت دینی در شکل... و حکومت اسلامی در چارچوب... استمرار دارد.

الف) ولی فقیه، مرجع فقیه (ب) ولی فقیه، مرجع تقلید

ج) مرجع فقیه، ولی فقیه (د) مرجع فقیه، مرجع تقلید

پاسخنامه سوالات درس ۱۱

سوالات تشریحی

۱. دین اسلام یک دین همیشگی برای همه دوران هاست پس عقل حکم می کند که مسئولیت مرجعیت دینی و ولایت ظاهری امام ادامه یابد تا دین راهگشایی همیشگی و حقیقی مردم در مسائل مختلف باشد.

۲. گروهی از مردم همت خود را صرف شناخت دین تفقه در آن کند و پس از کسب علم قوانین اسلام را به مردم بیاموزید.

۳. امام می فرماید: از میان کسانی که در احکام دین تخصص دارند یکی را برگزینید که من چنین شخصی را قاضی به حاکم قرار داده‌اند.

درس یازدهم

۴. در دوران غیبت مردم باید به متخصص دین مراجعه و احکام و معارف دین را از آنان بیاموزد این متخصص همان مرجعیت فقیه است از میان فقیهان کسی که شرایط سرپرستی و حکومت بر جامعه و اجرای قوانین الهی را دارد ولی فقیه است.

۵. شرایط مرجع تقلید باتقوا عادل زمان شناس اعلم شرایط فقیه باتقوا عادل زمان شناس مدیر و مدبر شجاع

۶. ولی فقیه باید مدیر و مدبر باشد تا بتواند جامعه را در شرایط سخت رهبری کند و نیز باید شجاع باشد تا بتواند احکام دین را با قدرت و بدون ترس اجرا نماید اما مرجع تقلید چون وظیفه اداره جامعه و اجرای احکام را ندارد نیازی به این شرایط نیست ولی فقیه نباید اعلم باشد زیرا برای سرپرستی جامعه علم لازم است نه عالم تر بودند

۷. ولی فقیه به صورت دسته جمعی و رای دادن انتخاب می شود به این صورت که مردم نمایندگان خیره را انتخاب می کنند و این نمایندگان ولی فقیه واجد شرایط را به مردم معرفی می نمایند.

سوالات تستی

۸. گزینه «الف»
۹. گزینه «الف»
۱۰. گزینه «ب»
۱۱. گزینه «ب»
۱۲. گزینه «ج»
۱۳. گزینه «د»
۱۴. گزینه «د»
۱۵. گزینه «الف»
۱۶. گزینه «د»
۱۷. گزینه «ج»
۱۸. گزینه «ج»
۱۹. گزینه «ب»
۲۰. گزینه «ج»

حکومت اسلامی: مردم سالاری دینی

انسان‌ها از آغاز زندگی اجتماعی با درک نیاز به حکومت به تشکیل آن روی آورده‌اند امروز حکومت‌ها انواع مختلفی دارد یکی از انواع حکومت دموکراتیک یا مردم سالار است که در آن خواست اکثریت مردم به سرنوشت جامعه حاکم است.

یکی از ویژگی‌های حکومت اسلامی نیز نقش رای مردم و دخالت آنان در حکومت است ویژگی دیگر حکومت اسلامی حاکمیت اراده و قانون الهی بر همه بخش‌های جامعه یا خواست و م قبول مردم است نظام اسلامی زمانی در یک کشور استوار می‌شود که اکثریت مردم بپذیرند که زندگی فردی و اجتماعی آنها مطابق با قانون الهی اداره شود به این نظام مردم سالاری دینی می‌گویند.

تفاوت حکومت اسلامی با دموکراسی در این است که هدف دموکراسی تامین نیازهای دنیای مردم بدون توجه به ارزش‌های الهی است اما حکومت اسلامی علاوه بر تلاش برای رفاه عمومی و زمینه‌های رشد و کمال حقیقی جامعه را فراهم می‌کند.

وظایف متقابل رهبر و مردم

امام علی علیه السلام می‌فرمایند بزرگ‌ترین حق خدا واجب کرده حق رهبر بر مردم و حق مردم و رهبر است

وظایف رهبر

ولی فقیه به عنوان جانشین رسول خدا و امامان علیهم السلام وظیفه رهبری جامعه را بر عهده دارد از جمله این وظایف عبارتند از: ۱. تلاش برای اجرای احکام و دستورات الهی جامعه رهبر می‌کوشد جامعه مطابق با دستورات دین اداره شود و مردم از سیر قوانین الهی خارج نشوند. ۲. حفظ استقلال کشور و جلوگیری از نفوذ بیگانگان رهبر با دعوت مردم به استقامت و بستن راه‌های سلطه تلاش می‌کند که استقلال و عزت کشور از دست نرود. ۳. تصمیم‌گیری بر اساس مشورت رهبر با مشورت با نخبگان و اندیشمندان جامعه را به سوی پیشرفت تعالی اداره می‌کند. ۴. ساده زیستی رهبر با الگو قرار دادن اولیای دین همواره یک زندگی ساده را دنبال می‌کند.

اسوه پیشوایی پیامبر اکرم

۱. اجرای عدالت پیامبر با قاطعیت به اجرای عدالت و رفع تبعیض می‌پرداخت ایشان حتی در جنگ‌ها نیز بر اجرای حق و عدالت توصیه می‌فرمود:

۲. محبت و مدارا با مردم رفتار پیامبر با مردم به قدری محبت آمیز بود که مردم ایشان را چون پدر مهربان خویش می‌دانستند

۳. سخت‌کوشی و دلسوزی در هدایت مردم ایشان با مهربانی و صبر و تحمل به هدایت مردم ادامه می‌داد و گاه نزدیک بود از شدت غصه و اندوه فراوان از پای در آید

۴. مبارزه با فقر و همدردی با فقیران پیامبر همواره مردم را به کار و فعالیت و دوری از تنبلی و فقر تشویق می کرد در عین حال فقیران را گرامی داشت و با آنان هم نشین می شد

۵. برابر و اخوت اسلامی ایشان برتری های قومی و قبیله ای را مذموم می داشت و مسلمانان را برادر یکدیگر می دانست

تحقیق کنید

تاریخ زندگانی پیامبر اعظم - اصغر منتظر قائم - اصفهان - حدیث راه عشق - فصل ۶

سیری در سیره نبوی - رسول جعفریان - قم - دلیل ما

سیره پیامبر اکرم - محسن قرائتی - تهران - مرکز فرهنگی درسهایی از قرآن

سوالات تشریحی

۱. منظور از مردم سالاری دینی چه نوع حکومتی است

۲. دو ویژگی اساسی حکومت اسلامی را بیان کنید .

۳. تفاوت حکومت اسلامی با حکومت دموکراتیک در چیست

۴. بنا به فرمایش امام علی علیه السلام حق مردم بر رهبر حاکم چیست

۵. چهار مورد از وظایف رهبر جامعه اسلامی را بیان کنید

۶. یکی از صفات پیامبر اکرم را با اشاره به آیه قرآن بیان کنید

سوالات تستی

۷. چه عاملی دلیل اصلی تشکیل حکومت اسلامی است؟

الف) نیاز به حکومت ب) زندگی اجتماعی انسان ج) گسترش جوامع بشری د) الف و ب

۸. در این نوع حکومت خواست اکثریت مردم بر جامعه حاکم است؟

الف) جمهوری ب) دموکراتیک ج) لیبرال د) دینی

۹. تفاوت اساسی حکومت اسلامی با سایر حکومت ها چیست؟

الف) نقش محوری رای مردم ب) حاکمیت اراده الهی ج) حاکمیت رای اکثریت مردم د) الف و ب

۱۰. به تعبیر امام خمینی ولایت فقیه یعنی:

الف) حکومت فقه ب) حکومت فقیه ج) حکومت اکثریت د) حکومت عالم دینی

۱۱. به فرموده امام علی علیه السلام بزرگترین حقی که خدا واجب کرده است:

الف) حق مردم بر امام علیه السلام ب) حق رهبر بر مردم ج) حق مردم بر رهبر د) ب و ج

۱۲. با توجه به بیان امام علی علیه السلام کدام گزینه از حقوق مردم نیست؟

الف) نصیحت و راهنمایی ب) تقسیم عادلانه بیت المال ج) تشکیل حکومت د) آموزش

درس دوازدهم

۱۳. هدف اصلی حکومت اسلامی چه باید باشد؟

الف) اجرای قانون الهی (ب) فراهم کردن رفاه عمومی (ج) گسترش ارزش های اخلاقی (د) الف و ب

۱۴. وجود مجمع تشخیص مصلحت نظام با کدام وظیفه رهبر مرتبط است؟

الف) تلاش برای اجرای احکام (ب) تصمیم گیری بر اساس مشورت

(ج) تصویب قوانین بر اساس حکم الهی (د) همه موارد

۱۵. آیه و لعلک باخ نفسک ال یكونوا مومنین کدام ویژگی پیامبر را بیان می کند؟

الف) سخت کوشی در اجرای احکام الهی (ب) محبت و مدارا با مردم

(ج) بی توجهی به هوای نفس و ساده زیستی (د) دلسوزی در هدایت مردم

۱۶. این عبارت به کدام ویژگی پیامبر اشاره دارد پیامبر یک طیب سیار بود؟

الف) دلسوزی در هدایت (ب) محبت و مدارا با مردم (ج) مبارزه با تعصبات (د) ابراز همدردی با فقیران

۱۷. آیه انا خلقناکم من ذکر او انثی با کدام ویژگی پیامبر مرتبط است؟

الف) برقراری مساوات میان مردم (ب) مبارزه با فقر

(ج) مبارزه با بی عدالتی (د) مبارزه با تعصبات قومی و نژادی

۱۸. مبارزه با تحریم های اقتصادی و فرهنگی کدام وظیفه رهبر را بیان می کند؟

الف) اجرای دستورات و احکام الهی (ب) حفظ استقلال کشور

(ج) قاطعیت در تصمیم گیری ها (د) تدبیر در اجرای قوانین

پاسخنامه سوالات درس ۱۲

سوالات تشریحی

۱. حکومتی که در آن اکثریت مردم پذیرند که زندگی فردی و اجتماعی آنها مطابق قانون الهی اداره شود

۲. الف: نقش محوری برای مردم و دخالت آنان در حکومت ب: حاکمیت اراده و قانون الهی در همه بخش های جامعه

۳. هدف حکومت دموکراتیک تامین خواسته های دنیا به مردم بدون توجه به ارزش های الهی است اما حکومت اسلامی

علاوه بر تلاش برای رفاه مردم با اجرای قوانین الهی زمینه رشد و سعادت مردم را فراهم می کند

۴. که مردم را نصیحت و راهنمایی کند درآمدهای بیت المال را به شایستگی تقسیم کنند مردم را آموزش دهد تا نادان

نمانند و تربیت کند تا یاد بگیرند

۵. تلاش برای اجرای احکام و دستورات الهی جامعه. حفظ استقلال کشور و جلوگیری از نفوذ بیگانگان تصمیم گیری

بر اساس مشورت. ساده زیستی

۶. سخت کوشی و دلسوزی در هدایت مردم بر اساس آیه ولعلک باخ نفسک ال یكونوا مومنین

درس دوازدهم

سوالات تستی

۷. گزینه «ب»
۸. گزینه «ب»
۹. گزینه «د»
۱۰. گزینه «الف»
۱۱. گزینه «د»
۱۲. گزینه «ج»
۱۳. گزینه «الف»
۱۴. گزینه «ب»
۱۵. گزینه «د»
۱۶. گزینه «الف»
۱۷. گزینه «د»
۱۸. گزینه «ب»

جایگاه مردم در نظام اسلامی

مردم سالاری یکی از ویژگی‌های نظام اسلامی است و نظام اسلامی بدون خواست و پذیرش مردم شکل نمی‌گیرد و تداوم نمی‌یابد بنابر نظر رهبر معظم انقلاب بعد از امام معصوم حاکم دارای دو رکن و پایه است آراسته بودن به ملاک‌ها و صفات که اسلام برای حاکم در نظر گرفته

قبول و پذیرش مردم بنابراین نظام بدون حمایت و خواست مردم در حقیقت هیچ است

مسئولیت‌های مردم در نظام اسلامی

مسئولیت مردم در نظام اسلامی با انتخاب رهبر تمام نمی‌شود بلکه مسئولیت اساسی افراد جامعه تلاش برای دوام نظام رشد و پیشرفت آن در همه ابعاد زندگی اجتماعی است لازمه دستیابی به این هدف همراهی با رهبر به خصوص در زمان بروز سختی‌هاست از جمله وظایف مردم نسبت به رهبر عبارتند از:

۱. وحدت و همبستگی همبستگی اجتماعی کشور را قوی می‌کند و رهبر را در اجرای برنامه‌های اسلامی یاری می‌دهد.
۲. استقامت و پایداری در برابر مشکلات مردم با استقامت خود فرصت مقابله با مشکلات داخلی و خارجی را برای رهبر فراهم می‌کند.
۳. افزایش آگاهی‌های سیاسی و اجتماعی اطلاع از شرایط سیاسی و اجتماعی جهان برای تصمیم‌گیری در برابر قدرت‌های ستمگر دنیا ضروری است.
۴. مشارکت در نظارت همگانی مشارکت سبب می‌شود که رهبر همه افراد جامعه را پشتیبان خود ببیند و هدایت جامعه به سمت وظایف الهی آسان‌تر می‌شود.
۵. اولویت دادن به اهداف اجتماعی توجه به منافع جمعی در برابر منافع فردی خود به خود به رهبر کمک می‌کند تا در اداره جامعه موفق‌تر باشد.
۶. خیرخواه و نصیحت‌گر رهبر باشند.

وظیفه کارگزاران

کارگزاران همان مدیران و مسئولان جامعه هستند که امروزه امور سه قوه مقننه مجریه و قضائیه را بر عهده دارند کارگزاران در واقع کمک‌کنندگان به رهبر هستند اجرای درست وظایف توسط کارگزاران اعتماد مردم به حکومت را افزایش می‌دهد.

سوالات تشریحی

۱. جایگاه مردم را در نظام اسلامی را توضیح دهید.
۲. استقامت مردم در برابر مشکلات چه کمکی به رهبر خواهد کرد؟
۳. چهار مورد از وظایف مردم نسبت به رهبر را بیان کنید.

۴. به چه دلیل اولویت دادن به اهداف اجتماعی از وظایف مردم در برابر رهبر محسوب می شود؟
 ۵. افزایش آگاهی سیاسی و اجتماعی مردم چه کمکی به رهبر می کند؟

سوالات تستی

۶. بنا به فرمایش رهبر انقلاب ویژگی حاکم در عصر غیبت است .
 الف) آراستگی به صفات اسلامی (ب) مقبولیت از سوی مردم
 ج) توانای اداره جامعه (د) الف و ب
۷. یکی از شروط اساسی در حاکمیت است.
 الف) قانونی بودن (ب) مقبول بودن (ج) مذهبی بودن (د) مردمی بودن
۸. به معنای مشارکت در حفظ وحدت ملی و استقلال است.
 الف) تبعیت از ولی فقیه (ب) حضور فعال در امور سیاسی
 ج) عدالت خواهی (د) مقابله با تهاجم به دشمنان
۹. کدام گزینه به رهبر امکان اجرای برنامه های اسلامی را می دهد؟
 الف) ستقامت در برابر مشکلات (ب) وحدت و همبستگی اجتماعی
 ج) مشارکت همگانی (د) اولویت در اهداف اجتماعی
۱۰. فرصت مقابله با مشکلات داخلی و خارجی را به رهبر می دهد.
 الف) مشارکت در نظارت (ب) استقامت در برابر مشکلات
 ج) اولویت در اهداف اجتماعی (د) وحدت و همبستگی
۱۱. کدام مورد به تصمیم گیری صحیح در برابر قدرت های دنیا کمک می کند؟
 الف) آگاهی سیاسی و اجتماعی (ب) وحدت و همبستگی اجتماعی
 ج) توجه به اهداف اجتماعی (د) مشارکت در نظارت همگانی
۱۲. وظیفه امر به معروف و نهی از منکر بیانگر کدام مسئولیت مردم نسبت به رهبر است؟
 الف) وحدت و همبستگی اجتماعی (ب) مبارزه با قدرت های بیگانه
 ج) حفظ استقلال کشور (د) مشارکت در نظارت همگانی
۱۳. حمایت از کالای ایرانی به کدام وظیفه مردم نسبت به رهبر اشاره دارد؟
 الف) مشارکت همگانی (ب) اولویت دادن به اهداف اجتماعی
 ج) وحدت اجتماعی (د) همبستگی در تولید ملی

۱۴. کدام گزینه از وظایف مردم نسبت به رهبر است؟

- الف) استقامت در برابر مشکلات
 ب) تصمیم‌گیری بر اساس مشورت
 ج) حفظ استقلال کشور
 د) اجرای احکام و دستورات الهی

۱۵. کدام گزینه از وظایف مردم نسبت به رهبر نیست؟

- الف) نظارت همگانی
 ب) آگاهی سیاسی و اجتماعی
 ج) وحدت و همبستگی
 د) حفظ استقلال کشور

پاسخنامه سوالات درس ۱۳

سوالات تشریحی

۱. نظام اسلامی بدون خواست و پذیرش مردم شکل نمی‌گیرد و تداوم نمی‌یابد پس دخالت و حمایت مردم شرط اولیه بقای نظام اسلامی است.
۲. استقامت مردم فرصت و توان مقابله با مشکلات داخلی و خارجی را برای رهبر فراهم می‌کند.
۳. وحدت و همبستگی اجتماعی استقامت در برابر مشکلات، مشارکت در نظارت همگانی، افزایش آگاهی‌های سیاسی
۴. برتری دادن منافع و اهداف اجتماعی بر منافع فردی موجب رشد و تعالی جامعه شده و این امر رهبر را در اداره بهتر جامعه موفق می‌کند.
۵. وقتی مردم از شرایط سیاسی و اجتماعی جهان آگاه باشند بهتر می‌توانند تصمیمات رهبر را در برابر اقدامات دشمنان درک کنند و از آن حمایت کنند.

سوالات تستی

۶. گزینه «د»
۷. گزینه «ب»
۸. گزینه «الف»
۹. گزینه «ب»
۱۰. گزینه «ب»
۱۱. گزینه «الف»
۱۲. گزینه «د»
۱۳. گزینه «ب»
۱۴. گزینه «الف»
۱۵. گزینه «د»